

Domas
par
jaunsaiku literatūri.

No
stud. Jansona.

1894.

Drukāts p. Vīnečka drukatorā, Rīgā.

Viga Latv. mēd
Valsts bibliotēka.

62

Domas par jaunsaiku literaturu.

No
stud. Janjona.

1894.

Drukats P. Visneela drukatarā, Nigā, Paulnitschi eelā № 15.

B

810.09

Jansons-Brauns

Domas

par

jaunsaiku literatūru.

No

stud. Jansona.

1894.

Drukats P. Bīsneka drukatavā, Rīga, Pauluschi eelā N 15.

Vija Lāča Latv. PSP
Vaists bibliotēka

a69- 54.942

Дозволено цензурою. — Рига, 7-го февраля 1894 г.

RLM VNM
92454

Domas par jaunlaiku literaturu*).

1. daļa.

Ein neues Lied, ein besseres Lied,
O Freunde, will ich euch dichten.
Heine.

Atsfats us literaturas raschojumeem, kas laisti
klajā nupat waj tilai nežen, newar nelad buht glu-
šči pilnigs un zeesči galigi noslehgts. Mehs ne-
lad nespēhjam til gaischi iau apredset un pahrkā-
uit laismetu, kurā wiſs tilko wehl atūhstas, pahr-
mainas un pomāsitem noweetojas; mehs nelabdi
newaram issinat un nowehrot, kahdejadi nodibina-
sees woj warbuht oīsal pahrwehrtisees rassineels
tuwejā nahfotnē. „Taqadejā dīshwe,” sala kahde
srantšchu kritikis (Bogūē), „fawā straujumā isplubšt
iīk nesatwerami preessch muhſu azim, opbur muhs,
winā wehl nelas naw fastindīs kristalos, kas mums
lautu pusgadu ūmēna attahlumā aptwert wiſas
chi laismeta galwenās ihpaschibas un eeweħroja-
masos zilwēkus. Raspēhtas alejās mehs ar pirmo

*) Lai ne-izzeltos eepreelscheji pahrpratumti, man jāpasino
ka fawā rastā ne-ussītahjos kā tīras mahkīlas kritikis, bet
gan wairak kā publizists, ka nebūt negribu nolegt, ka muhſu
rassineezībā pawīsam nebūtu fastopama mahkīneela spehja
un teħloščanas dāhwanas (peem. Apsitis), bet gan kā muhſu
rassineekem galigi truhīst jaunlaiku idejas un plaschali
genteeni.

azu usmeteenu waram issdikirt, li ras lupu kovinas
pozelas augstali, bet us eelas, wišmas tagadnē wiſt
laudis lihdsinajas weens otram, tur tee wehl naw
nodaliti."

Bes tam, lai waretu pamatigi aprahdit latra
rafstneeka nosihmi, mums buhtu tuwaki joſin wina
dsihves gahjeens, daschdas-hadee apstahlti, las kaut
kahdā ſinā buhtu tahtak miſijuschi waj ari laweju-
ſchi wina plafchalas attihſtibas gaitu, ar leelako
ruhpibu un wehribu ja-ispehti un ja-apfwer daschs
warbuht iħri neezigs atgadijums winu dsihwē un-
darbib, un las tatschu ſchim brihsčam mums ne-
lahdi naw eespehjams*). Mum's tahdā ſinā zis
nelas ne-ailek, ka nemt rokā paſchu rafstneeku fa-
zerejumus, „no fozerejuma aifzeltees lihds autoram”

*) Tapeemin, lai ari latweeschu „rafstneeki”, apfpreeschot
ſawus „eewehrojamos vibrus” ſchkeetus, loti zeefchi zeturam
ſcho pamata likumu kritilā (us lo dibinotees ari weenigi ee-
spehjams pilnigi aprahdit latra rafstneela nosihmi), bet tifai
la arweenu aifluhluſchees pa ſcho zelu pahraf fahnis. Peem.
Austr. 11. num. 1892. teek atstahltits gadijums, la masais
Weberis, 5 gabu wezumā ſtahwejis juhrmalā us ſahpam un
daſchu brihd loti kritisli noſfatijees us anglu lara lugeem,
par lo tatschu beigu beigās buhiu drusku jaſchaubae, waj ari
it rawisam mas ja-eewehro ſchi „ſtahweschana us ſahpam” un
„luhloſchanas us lara lugeem”. Tapat Austr. 12. num.
(1892. g.) Kahrkluvalfa lgs, apfpreeschot muhſu dſejneeku Eſen-
bergi, aifrahba, kahdā mehra veħdejo wadijis „wina dsihwes
jaukaſais ideals: atdot ſawu dsihwi kara deeneſiam. Us lara
gaitu wiſch jau weentulizajos walas brihschos ſawā beħ-
niſchiā newainibā noveetni ſagatwojees (!), uſtaifidams no
ſoſepalwas biſi un ar to kartupetu lodem mahydamees mehrki
trahvit” (pag. 458). Lik woronigi, tik fareinigi buhs tatschu
laifam bijuſchi un ir wehl tagad wiſt ſemneeku ſehni, kam
warbuht tahdi paſchi „ideali”, la „atdot ſawu dsihwi kara
deeneſiam!”

(là Seneleens 'ala*), mehginate gaischali iss-
lilt un istullot wina idejas un us-
sikatus, apluhkot, lahdi salti, lahdas pušes muhſu
rafſihwē iſpelnijschees rafſineeku eeweħribu un iſ-
dibinat, ko un là wixa par teem doma un spreesch.
Sazeretajs jau gan war wairak waj masak aifflehptees
ais fawa raschojuma, bet tomehr nelad taħda meħrā,
la wina klahibuhħtne nebuhtu iſſuhtama. Tad iſħihs
fħlkas, nowahrguſħas puķites, kuras pareti puſchlo
muhſu failo weenmuko juhrmalu, apfklatim pilmigi
fawrūp, nemaš weħrā neñemdam i semi un gaħsa ees
iwaids, tas lawejuschi un noſspeeduschi wixu aug-
ħchanu. Maudsim fħos weenlaħrħħos seedixus
nodalit un falilt kaukħda kahrija: mehgina fim
iſ muhſu literatūras raschojumeem pamaſam, apdo-
migi iſlobit sazeretaju u ſſikatu s par muhſu t a u-
t a s d si h w i, par muhſu labbam un taunam
puſem, par muhſu taħla k e m p e e n a h-
t u m e e m. Deemschehl (kur warbuht zittateefchu
rafſineezibà tas buhtu loti gruhti iſſinams un iſdi-
binams), mums te wetjas deesgan weegli iſrifinat
fħos spilgħi krahxot oħra weddeenus, jo muhſu rafſineeki
waj nu ais neprashħanas waj ais nepazeetħas iſbahis
ta salot, galwu aħrā no jawa sazerejuma un tad
skarħi balsi noſſrudina ħwas uſſlatus, kuri, deem-
schehl, atkal naw deesin zik plaschi, waj gruhti ap-
ixerami. Bee tam, là jau minet, meħs nezen-
fimees, dibinotees u ſcheem raschojumeem, apsiħ-
met katra rafſineeku fawadħbas, wina iħpatnejas
ieħlo ċħanas dahrwanas, un bes tam ta' là ta' muhſu
rafſineeku sazerejumi tillab formas là fatura fina

*) E. Hennequin, La critique scientifique.

gauscham mas isschikras weens no otra, tee pa le-lakai dalai „putni, kas lihdsigi puken, un puken, kas lihdsigas putneem“. — Lehti war notiskeen, ka schur un tur muhsu apskata eeweelschas kahda kluhdo, bet zeram, ka to bes ihpaschi fajuhtama roba wares leegi atdalit nost, „tilpat ka no leela kopâ safleeteem kareiwju eeroischeem war weenu waj otru atmemit prom, pee kam jau ne wifit tuhlit ijjultu un apgahstos“ (f. Hartmans).

Gandrihs wifit no muhsu tagadejeem literaturo apspreedejeem, gauscham firsnigi noppreezadamees, ka muhsu rafstneeziba plaukstot un setot, wehl ar semischku usswaru aishrahda, ka muhsu beleirisillä wiigaram efot nehmis vahrswaru realismis, ka tur dsihwos, pateesos noglesnojumos mirdsot zauri dsiha noppreniba, satcu rafstneeku apsprechot tee bes no-gurschanas ne-apnikuschi fauz un gawile, ka „tas it fauls no maneem kauieem un meesa no muhsu meesas!“ Sahkumä tadeht gribam tuhlit aprahdit, ka wehl arweenu pee mums stipri „plauksi un set“ agarala sardihiuse Falkaniba, ka wehl arweenu muhsu literaturu vahrvalda pawirscha, nedabiska tehloschanas fahria lora ar vahrjuhsmigo, pahrleerzigo „mihlestibu“ (erotismu). Nemistim peem, kahdu raschojumu, kur schis elements parahdas pilnä spehks, apluhlostim iuwak Jausminu Woldemara originalitahstu „Zaur e hrikchkeem un dad schee m“. Kahdâ weetâ romanists leel fahdam no faweeni „waroneem“ issazit tamlihdsigas, deegan fawadas domar, ka „moderna dseja kairino t-kai muhju sinkahstib, kura no stahstâ darbojoscha-nices personami buhe ta wiltigala un pratis grosit dsihwi pehz fawam wajadsibam, isleetodama kattu

algadijumu un isdewibu fewim un ūweem noluhs-
leem par labu", ka, ziteem wahrdeem ūfot, mehs
kamlihdsigā dsejā tahdā ūnā ūita it nela ne-atra-
dišim, ka weenkahrschi ūkai praktikas pamahzibas
un derigus padomus, tahdā kahrtā wiſweeglaki
otru netaisnā ūkā vahrweilt waj veewilt. „Idealā
bsejā mehs turpretim orweenu redsam un lihds ar
to juhtam ūo dailu, augstaku un idealu, un to la-
hdami juhtamees ka zildinati"; „ideala dseja", teek
turpat atkahrtots wehlkreis, „dailo un zildina muhsu
prahthus us ūo augstaku". Wiſpirms buhtu ūheit
jau tuhlin ja-eebilis, ka ūho „idealo" ūtahstu ūfot
mehs weenmehr ari nemas nejuhtamees „dailoti un
zildinati us ūo augstaku", bet ka daschu brihdi mums
metas pat ūoti ne-omuligi ap ūrdi redsot un wehrojot
tehloto „wiltigo ūlweku" negehligas negantibas un
wiltus blehdibas; tā peem. weens ūtahsta warons
(vebz paſcha rakſineela ūtaſniga ūpreeduma) it ūl-
mels ar „tſchuhſkas dabu, kas leel ziteem juſt ūawus
wiltigos dſehleenus un weenmehr gataws us ūtatu
negehlibu un ūtatu ūtaklo darbu". Bet nu no-
wehrlſiſmees ar ūtahfmam un ihgnumu noſt no ūchi
breſmona un dailoſimees un zildinaſimees paſcha
autoram lihds us wiru burwigo ūaimes ūemi, un
minām idealām ūferam, ūt miht wiſs, kas dailſch
un augſis, bet te — muhsu ūaufmigas goidas ū-
jauz pats ūazeretajs mums wiſa nopeetnibā ūpgal-
wodams, ka ari wiſidealako dseju ūfot mehs ne-
juſifim un neredſefim til ūauds dailuma un aug-
ſuma, ka azis ūeeti ūimmeegot un ūfantasejot, jo ūfan-
tasijs ūtſchu ūauds ūtſtala ka dſihwe. (Ūtahſtā to-
mehr ūtaklam ūtahdus ūlweku, ūtareem ūdeemſchehl
now ūinams ūchis ūleelderigais padoms: tā peem.

kahds, kas papreesschu bijis skolotajs un pee tam wehl laimigs „mihletajs”, tad atkal nelaimigs „mihletajs” bes jehlabda darba, tad dsehrajs un wehlat it dabilstā sahrtibā filosofs lihds ar kahdu zitu fatreestu mihletaju zelo fham „dailumam un augstumam” pakał, papreeljch us Kaukasiju, uslahpj us kau-naju augstajām galotnem, no tureenes, saprotams, skatās atkal us leju un klušedami nododas ware-neem dabas eefpaideem. Labu laiku kluſu isture-juschees tee atkal kahpj lejup un nu nolluhft pawifam ne omuligā avgabalā, kahda tulsnēsi, kas til teefham toti tulsfch, jo wairak tur ne esot redsams, kā ūila debefs un muhschiga ūmīts; dsirdet tee ti-kiat dsird deenas laitā, ka sameeli ūwus ūwanīus tinkschēna, un nakti, ka ūchalati ūauz pee nelaimigu zetineeku atleekom. Bes tam muhsu „mihletajam” scheit bes miteschančs bruhk ūaupitajj wirſu, kuri, kā jau ne iſglichtoti meschori, masal behda par ūawu nekā par ūawu ūirgu dsihwibū. Vazeesdamī ūifas ūchis nepatikšanas un it ihpaschi wehl „ſajus-damī brefmigo ūarſtumu” abi zetineeli paleek par dsildomigeem prahneeleem: tee mahžas apze-ret, ka scheit weeneem ūascheem ūineem toti ne-omuligi, ka protams, dauds labaki buhtu ūcheit ūe-lats ūlvelu ūlats, ka tadeht toti eeteizami wee-nibā un ūatizibā dsihwot preessch ūifeem, jo „tulsnēsi ūats par ūewi jau norahda us ūeenibū, brahlibū un ūopibū”, (drusku ne ūprotams nu gan ūchis ūeigu ūlehdeens, ihpaschi ūeem, kas naw „ju-tuschi til brefmigu ūarſtumu”.)

Tā domajot un prahtojot muhsu zetineeli lai-migi aisteek ūihds Indijai, labu laiku ūsfehdas tur ūee Ganges upes (lura, ja atkem nof braminu

ugvnis un svehru laukfchanu tuvejā aplahrtne, vēžz
aprafska spreeshot isslatas gluschi tāhda pate, fā
laut kura leelaka Baltijas upe), vee tam saldi un
sehrigi sajubsmiņas un tad meerigi brauz atlai
atpakat uz Baltiju.

Vijs zelojums ween jau, ka peemehram pe-
wedam is mineta raschojuma, daudseem lahtajiem
issifsees toti pawitschi un nedabifki apraftiis, bet
jo wairak tee buhs faibauschi un apniuichi, ja tee
ušmanigati valuhlorees schini „ideala dzejā“, tur
vijs tehlots vēžz muhſchigi nodeldeteem paraugeem
un salaistiis un sapomadets ar reebigi ūlkanu
„mihleſlibu“ lihds ar garlaizigi mulfigeem pruhio-
jumeem. Scheit vijas gleſnas tik neichdfigi pawir-
ſchač, vijs tehlojamēe rasturi un ūtati tik nedſibwi,
tik balgani nenoteiki: vijs ie mainač un mirko-
jas tik fantastiſki, tik jaſledeeti kā mabloni wehainā
laikā. Scheit tikai, ka ſcheem mablonu weidiemeem
tehleem galigi truhkst vēhdejo burwiga ūtabadiba
kuſteees un aiffidinatees: scheit viſeem ſcheem
fantasijs ūdijumeem ūtingri noteiki ūtis,
kad furam jayarahdas, zit ilgi ja-ūſlamejas
un tad atſal ja-attahlinajas. Vijs tad ori
ruhpigi eewehro ſbos zeefchos noſozijumus:
tiklihds ween ūahds pahts atſotā beeſeenā ſtudēſas,
ie tuhlit reds iresčais, tiklihds atſal ūabde zit
pahts paſlehpees ūchukſtoschā baſti ūarunajas, azu-
mirfli eerodas ūahda zita, ūvini godijumā glusbi
nevatihfama persona, tiklihds kā willigee breenmeni
noſlehds ūahdu „kreetnu weikala“, it nejaufbi no-
klausas ſcho ūarunu ūahdu „uſtiziga ūtliks ūtis“
— vijs bes iſnehmumā ūihlojas un rojā ūtis ūtis
paſchwām ūahsta beigam tik noteiki, tik ūahtri ūtis

uswilkti ritentini un tikai tad, tad „negebliga wistneexe“ steigshus alzelo, stabsta warons, ar tschublas dabu, ne-
paspebj wairs ar rewolwern „alsouhst das dsihwi bu
us goru walst“. Liktina mahle bij nolchnuse
xitadi, preelsch pascha deguna aisskrej sweeg-
damis suta kumelinsch un stabsta warons
breesnigas un nespelzigas dustmäss tom noskatas
schuhahldamis novakal. Ja nu watzajam, las bet pa-
scha autora wehl libds til usmanigi, salahritot un sa-
rihlot schos „dailumus un augstumus“, tad dabu-
jam sinat, ka pat wiseem teit it ihvaschi pawehl
„m i d l e s t i b a“ un tad art „l i k t e n s“. Pilni
nepazeerilbas steigfimees issinat, las tad ihstti tr schi
„mihlestiba“? Ta leel raksturota gan ka „deewischka
leesma, las dsihwi padara par jauku sapni,
kura pat dseja ar wisu faru spulgumu un krabsh-
numu leekas mahjojot“, gan ka „laifliga lee-
smia, kura eedegdamas pahrnem wisu un
isnibzina to, kas tai par schlehrfli“, ka
„salda, salda dsesma, las schaujas gaur dwehfeli
un leel aismirst wisu aplahrti“, gan ka „weeniga
sajuhta, las pilda wilnojoschas fruktis“, gan ka
„muhsu augstala un svehtala juhta“. Dsejisski,
pahrleeku dsejisski teltsi, bet deemschehl loti nesapro-
tami, jo pee labals gribas rat io nesinavi, waj
schee elementi ka „laifliga un deewischka leesma,
dsesma, weena weeniga sajuhta un augstala juhta“
wisti kopā jeb latrs par sevi ir jau mihlestiba;
brodchi sinams tikai tas, ka ta „dsihwi padara par
jauku sapni un leel aismirst wisu aplahrti“. To-
mehr augstala laimiba par scho ne-isprotamo mih-
lestibu nam domajama, jo tikai tas,
kas mihi, dabu pebz firbspatifschanas isbau-

bit jauri wīsas „saldas Schausmas, baigās jausmos, fehrās juhsmas un statlās juhtas”; tilai tas, „kas mīhl uſtizani un schlihsti, nonahs pee sprausta mehrka” un „tilai mihlestajeem palibds wiſkvebzīgais liſtens”. Schis mihlestibas deht tad ari wīsas stahſīa tehlotās personas dſihwo un mirſi, ſluhpſtas un aplampjač, dreb un raud — un kas teem ari wīnas deht naw-japanes? Muti pawehris, drebbedoans un ſtreiputodams ſtaufas un ſtatas kahds uſtizige, ſchlihſīs wihrs, ſā wind ſeewa „laifligā wiſtneeze” ſluhpſtas ar kahdu un iſahrda „ſwehtas mihlestibas faites”, „dſihwēs wehtrās nenoruhdita” jaunelle dreb pee wīsas meefas, atmosdamās no „ſalda mihlestibas ſapna” un roudun ſebrojas pehz paſaudetazela uſlaimi, taunprah̄tigi peemahnitam mihleſtam durā ſawas mihtakā ſaudejums „kā nasis ſirdi” un leeliffi faruhq̄tina wiſu wīna muhſchu. Bet famehrā to mehr wehl nelahgali llahjas teem, ſureem „ſchlihſī mihleſtibu pahrmahlufe meschoniga, nejauka laifliba”: no „breemigām” laiflibas juhtam pahruenti tee gan „ſakneeb luhpas til zeeschi, ſā tās top gluſchi ſilas” (no ſluhpſiſchanās un mihlefčānās ar tahdām luhpam newar buht ne runas), „rokam duhrēs ſakneebjotees ſmalkee nagi dſili eefpeeschas meefas”, ar ſchim ſakneebtām duhrem tad tee wele ſew pa peeri un pa kruhtim, kruhtis teem grib waj puſchu ſprahgt, uſlahjam noſlahwet tee nemas wairš newar, bet tiſkai „dreb un grīhlojas” ween. Par to atkal ſchlihſteemi mihlestajeem, ja tee ween tilai naw jau miſuſchi ar pahrlēzīgām mihlestibas ſahpem, beigās uſſmaida deewiſchla latime: par wiſām leetam tee wiſpirms dabū no ſirdsdibena iſkleegtees un iſgorilees pee lihgawinas kruhtim, lihdsapniſchanai iſſluhp-

listees un aplampiees, nogrimt salbos ſapnos, kas leek
aismirft dſihwt; ja, tee pat eeguhft neschaubamās
teefibas geret, la art winu behrneem tis
preſchfirta tik pat debeschla „mihleſilbas
laime”. Turprelim „kaifligos ralſturus”, kuri
alli padodas ſamām fahribam, liſtenis nosoda it
ncenahzigi ſtingri: veens „kaifligos ralſturus” teek
noſchauts dirokaujā, „ſamaitato, paſchnihiſiga fo-
ſete” aifmuht uſ ahrſeniem, wiſwainigala un „wiſ-
kaifligala” noſalſt un teek pat no polizijas puſes
apglabata, kas, la autors pats diwreis no weetas
totti noveelni iſſkaidro, vijis winai velnitals fods
par netiſumigajeem noſeequimeem. Waram jau iſ
ſchi aifrahdiſuma druſku nogiſt, ka ſchis „liſtenis”
waies naw tik nenoprotama buhte (t. i. wiſch
naw ne falda bſeſma, ne beeviſchla leefma): no
eeſahkuma gan leekas, la ias tureeſes kopā ar
„kaifligeem wiſineeleem”, bei beigās tikai parahbas
iħſti gaifchi wina frēind, omuligā daba. Sihlakas
ſinas par ſci „liſtena” ralſturu un darbibu mums
attal laipni paſneeds ralſtneeks paſis: liſtens daschreif
labu teefu nevaſtahwigs ſawos ſpreedumos, jo „ſchodeen
taſ nolemiſ ſmaidus un rihiu attal gaudas”, un ta fa
wiſa wara paſtahwigi wina rokās, tad ori wiſch
totti beechi riħlojas pebz ſawas azumirkliſgas eegri-
bas, ta peem. „trihs gadu laikā wiſch weenu ziſ-
weku padara deſmit un waſraf reiſes laimigu un
tad attal nolaupa winam it wiſu”, bei zaurzaurim
nemot wiſch tomehr deesgan labweęliſgs un taifnis,
ta la winani veepallhdsot pret ſtaħsta beigam fatiſ
atrod ſamu „miħħalo” un war nogrimt „ſaldoſ
ſapnos”; ja, pat paſħas fahħla beigās, tur wiſ-
paħri jaurmeħra wiħ iluſchi godigali, liſtenis ir

til laipns un veelabjigs, sa tas pat „ne ar weenu
ruhgtu pileenu negrib satuhgtinat sawas tantes
Laimes mahtes mihto bednu salmigalo stundinu”.
Bes schis tantes winam wehl starp dschwajeem
mahte, ta saukt „Liktena mahte” un schis radnee-
zibas deht laikam ori zetas tildauds pahrpratumu
un nelaimes tehlojamo waronu dsihwe, jo daschreis
lemj mahte, daschreis liktenis pats, daschreis aikal
Laimes mahte un daschreis pat wehl tahda „dsih-
wes simpatija”, un til daudseem rihkojotees un pa-
wehlot negribot iszelas fareschgijumi un misejumt.
Bes schis pamata filosofijas stabslâ wehl fateelam
labu teesu sikkatu isteizeenu, kuri zeefchi peesleenas
augschâ issazitam domam; ta peem, sa tikai tahds,
las no dsihwes jau til dauds samaitats, sa nespeh-
jot wairs mihlet, warot teiki, sa mihlestibas naw,
sa simpatija un draudsiba vee-augot un nobrestot
par mihlestibu, sa mihlet ne-esot nesahds nose-
gumz, sa mihlestiba daschreis esot ori aksa, un reis
ori hastopam deesgan weenlahrschu, bet to teesu
jo dsildomigu teikumu, sa „samihlejuschees ne-
war no mihlestibas ween dsihwot, bet seem wajaga
ari nepeezeeschamas meesigas baribas jeh usturas”.
Sawadi jau nu gan isleekas, sa schee „laimige
sapnotaji”, schee „laifligeer raksturi” un „schibstas
dabas”, kuri zitadi it nemas nelihbsinajas ikdeenisch-
keem mirstigeem, ja pat runâ gluschi sawadaki (ta
sa autoram pastahwigi japuhlas leetojot issaukicha-
nas sihmes waj ari trihs un lotti dsejisslas weetâs
tschetrus punktus), tomehr tahdreib atuinas no ne-
peezeeschamas meesigas baribas jeh usturas, bet par
to tee ehd ari tikai „garschigus ehdeenus” un dser
„dsirkstofschus wihnus”. Daschreis, seufzeli ap Gab-

neem eerobas ari weensahrshchee lautint, kuri pode-
wigi un firshiqi apsweizina sawus leelungus, rofasi
tur heesus wainegus, vilna latia bseed sawas taus
tas dseesmas, dejo un treez, nn lä jau ne woires
„idealas buhies“ opnierenajas ar „vuloschu alutinu“,
kursch leem teek vafreegts baqatä mehrä, bet ehst,
zik atminaneees, dokù tilai „fora bseedotaji“ un
tad art tilat weenu veenigu reisi. — Ed nu buh-
tum lohnigt silkuschi schim juhsmigam romanam
zauri un mums ir op firdt. lä lad buhtum wifu
latku twarslidamees gabjuschi zaure tumschäm, pee-
twaisfoläm un peektwehpuschäm telpam un taqad
spiregta soules gassmä silkuschi waretum steidsigi
ween notibrit seju un rofas no fesigeem, putesslat-
neem firneshu tihkleem un kwebpeem. Lositaji lai-
kom gan domas, ka wiss tamlihdsigi „daitumi un
augstumi“, til „ideala bseja“ fastopama tilai laut-
lahdä Indija, bet te mums zeeschi ja-atgahdina,
ka pehz autora wairakreisseja sinojuma wiss tas no-
teekas Boltijs resp. „dsiniarsemité“, jo kur gan
wehl war til „febrigi faldi sapnot“, kur gan zitur
wehl „lagstigalas pogo til skant juhsmiqi“, kur gan
„wehsminas schatz til maigi un harmonisski“, — un
kur gan zitur raksta un ar aifgrahbtibu lafa til
fellus, til nejehdsigus raschojumus, lä muhsu
lehwijja ?!

Tamlīhdīgas domas un uſſatus, kā augſcham
mīnērīs, ſaklopam deesgan bagatā mehrā ari iſtei-
kus Lopſkalnu Andreja romānā „Jauna iſ-
mīlējungš”, jo ari tēt pa leelakai daſi
kāzī un gadijumi grosas ap „mihleſtību”,
u ūzribam un uopūgtam. No mihleſtājēm
romānā ūzrečam š gudrus un 1 mulki ue

no mihlalām 3 għiġi gehi buschäs un 1 loti netibru; amali u pamaqali apluhlojot Isroħdas, ja „gudree waroni“ u „għiħas jaunawas“ flipri ween liħdsin ojas idealas bsejja walsts eed siħwoto jeem. Bat iż-żiżata finn ween tee jau gruhti iſschirami: ta' peem, galwenam miħlefa jami ta' pate flalsta sejha, flaltais stahws, tunnixx has az-żid kà pirminni, stahsta waronam, tilai teit „tſchuhħas dabu“ wijsch atmeliż un tás weetā valixiż brixbu „daimonisls“. It-sewixxli daimonisls wijsch teek, ja to' laħda traużże skuħ-pstotees, tad, prota, aklal „usleesmo kaissibas ugħuns pilnäs leefnäss“, tad tas bes nelħħda ee-miesla ġahk „druhmi ġmeetees“, pekkahjiet parunat wairi's nemaj newar, bet tilai „dwejhs“ ween, sobi aklal salosti un duħres samiħxha. Warona aug-ħaż-za dsiħwes laine „driħlster fawu miħħalo turet rokäs, speeħi pee nullosħas kruħts un skuħpstitt winas luħpas — fawu dsiħwibas awotu“; peħġi wina prabto jumeem miħħakat buhiu zauru muħschu jadu's wina rokäs, ja luħkojas miħleßibas pilnos skatos un „salid laimigt jaſapno“ un no sawas puċċes aklal wijsch zauru muħschu to' neħsatu un skuħpstitu, bet deemshehl peelu hqgħid „laimes swaigħnej“ (kà jau feewixxli, kam kà wahjakam radju minnha ma għix għad-dan) nemaj nejuhtas til preezigi pahrssteigta par til jaunku nahlotni, par til „meerigu un laimigt skuħp-stiċċħanōs“ un staltais, drosħha is waroni's paspejji fawu augsto nodomu isħdarit tilk tħad, tad ta' ap-ġiħbuse waji ari tam ja-issleeto waras liħdssekk, bet tie to par laimi istraużże otrs waroni. Għis, peħġi apraxxlija iż-żiżata un apgehrba spreesħot, ir-żoti pekkahjieg un patihkam jaunellis: kaut gan pah-

leezinaiš, ka wezalos winu „mihlestiba” ne-atradis
 schlechtschlus, wünsch tomehr wisu laisu tura mult, jo
 mißlakā to tā wehlač, un leel vilnigi noveetni satram
 putninom un satrai webšminai „winu” svezinat un
 loti brīhnas, ka tee aſſidojuſchi atpakaſ nelo wi-
 nam neſtahſtot. Wünsch gauschi neſtumſt, kad ta
 grēſſſirbigs libdszenfonis tam peedraude ar brees-
 migu eenaibū, jo tas „labvraht buhtu wehl lo ru-
 naſis” un „pebz ſawa veenahkuma” iſſozijſt bīhsta-
 niam eenaidneekam pateizibū par mißlakās iſglahb-
 ſchanu li bīhwibas breefmom. Kad mißlakās tehws
 winu nevateefi apwaino, tad tas „welti melle pebz
 atbildeſ un ſajuzis nokar galivu”, kad wehlač wezis
 tam iħſti ſtingri uſſauz, wünsch kluſinam iſwahkas
 pa burwim aħra, nobuſcho ſawai Murelijai rolu,
 „raud wiekarſtaſas aſarač”, poſaka, ka „pazeetigj
 jagalda, lamehr debess wisu iſſchiks”, un tad
 ſteigſchus ween prom us mahjam! Bes tam ari
 ziada ſinā wünsch loti ſimpatiſts un kreetns zil-
 wels: ta peemehram wiſch tſchakli mahxijeez,
 now dauds ſchuhpojis, ir apdahwinats ralſineeks
 (tā ka pats autors winu kluſumā apſkauf) un
 tura us latweeſtheem labu praktu, faralſta pat ta
 jau leels dſejneeks pa latwiſki leelu, garu poemu
 par Zahneem, par „feeriu” un „meeflinu”, par
 „raibulem” un „teliueem”, un „zaunu zepritem”,
 kuxu nolasot wiſch kluſtajji teel loti aifgrahbi un
 pee tam loti patelzas par til burwigu raschojumu.
 Ari fhis „mihletajs” ſwehli nodeewojas, ka ne til
 ween wiha leelisſtaſ dſejas eſot wiha mißlakās no-
 velns, bet ari it wiſs, ko ween til tas nepeegur-
 dams beenam un naſſam ſtrahdajie. Trefchais
 mihletajs ir wiſai godigs un ſtrahdigs latwju jau-

nelliš, kas tīk teesham bātībī domā un sapno par
 sawu pīremo nelāmigo „mīhlestību”, wātcal zeech
 lūju nēla runā, wāirak sehb māhīas nēla
 apfahrt dausas, nēmehle, nedser, un kā jau prah-
 tīgs zīlwelē dejoschānu usslata par mūlkiem pree-
 leem; ari wīsch, kā jau gobiq̄s latveetis, pebz
 lahda laika met agralōs sebras pee malas un
 „lahdā isdewigā brihī lāimīgi atklābī sawu mīh-
 lestību” zītai; wahrdā schīm kreetnom sehnām Ma-
 sschis. Beturtats mīhletājs ir tahds plahr:prah-
 tīsch, lahdu ween tikai jau latvju romanisti prot
 un ari spehī tehlot; bet ir tas dedsigi sauž: „dod
 man bulinu, tat bij galī, talt un tmeligt, it kā
 tilupu laidītu”. Par tehlotām waronem nav ne-
 kas dauds falame, jo pasihstama leeta, ka latvju
 romanisti šhīnt sīnā iik smalkjuhtigi un peeklabījīgi,
 ka tee par damāni nēkad nedos plātchaku spreedumu.
 nedz ari mehgīnas tās psikologisti analiset. Pirmāi
 waronei peemīhotaugstprahiba un paschzeeniba, otrai
 surpretim laipniba un peemīhliba, pīrmā skatas ar
 nīzinaschanu us latveeschēm, otrai atkal isleekās
 Jahnī, kur no weenfahrscheem kautineem „jauneeschi
 dejo un wezakee atkal pawada laiku farrundās pee
 rudsīscha, meestīnā, seera waj zīteem uskoscha-
 meem”, „besgala jauki un interesanti”, abas pebz
 sazeretaja nowehrojumeem stipri ween lihdsinajas
 pukitem, tikai pīrmā wāirak staltai rosei, otrai at-
 kal pasemīgai wījolitei, abas bes tam ūrsnigt un
 uslīzīgi mīhl, pin wāinadsius, apbrihno mehneši un
 abu zehlos un smuidros augumus eetehrīj peelaidigi
 uswalfi. Treschā ari it glibit gehrbusēs un kā jau
 idealā latweete pate ausch un darina few drehbes,
 bāsnīzā ari eet paschtaisitām drehbem, tīflīhds

la eemihleitats Matschis teiz, la dejof hana
esot multigl preeli, ozumirksi peelricht tam un
pastahwigt bes jebkahda eemesla noskarst; protams,
ari wina mihi tuk vat palahwigi, galwinu peeglausch
tuk vat mihi, sad ari faunigas, la pirmimineid
gresnas jaunawas; wahrdā schai ir Rotscha. Be-
turtajai mihletajai nelatmejas it nela notwert no ba-
gatti isbahrtiteem dsejas wisuleem, rafstneels to ener-
gissi nosauz par „loti druknu un breefniigi netihru see-
weeli“ un ar to ari peeteek; bes tam „luhpas tai
beesas“ un ta sad ta skuhpsas, la wise preefsch-
namis „schmaulstet noschmaulst“. — Ne tuk ween
fchi warenā „mihlestiba“ munis stipri ween atgahdina
pirmejo romanu, bet it sevitschki ari pawirscha, ne-
dsihwa tehloschonas wihs; it ihpaschi tas atteezas
us augnalām aprindam (kur wezais meschlungs,
protams, spehlē schachu, dser „farkano“, komande
fawu sulaini, damas nodarbojas ar smalfeem
roldarbeam u. t. t.), luxas noglesnotas tuk gai-
sci, tuk pareisi, zil dsihwi tas jau nu war attehlo-
tees rafstneeka fantasijā, sad tas ar mineto sadsihwi
pamatigi eevasinees is wahzu ilustreto laikrafftu ro-
maneem. Tomehr salihdsinot ar „Zaur ehrrschkeem
un dadscchein“ tihri islikios, it la teit buhtu jau
sperts folis tahšak, jo bes nepeezeeschamas „mihle-
stibas“ pamata idejas, fateekam teit wehl zil nezik
kahdu zitadaku motiwu, la behrneem nebuhs aif-
leegt un nezeenit fawus wezalus. Deemschehl schi
„idejina“ pеesaistita kloht loti nestipri un waligi un
bes tam ta la ta jau latwju rafstneeki winu
noleetojuschi un nodrahfschi lihds heidsamam, ta la
to aikal no jauna lasot, tukai ja atgahdajas Heines
wahrbi:

„Alle Menschen müssen sterben!“
Spricht das Männlein mit Bedeutung.
„Alter Junge, dessen gleichen
Ist uns keine große Zeitung!“
„Zilvelam issatram jamirst!“
Wihrela sauz ar leelu sparu.
„Mihlois jaunkungs, to jau sinam,
Kam wehl tawu tensu garu! ?“

Wiegaischaki ralsturo apipreeschamo romanu un
winia tendenzi diwi mihlestibas stat. Virud godi-
jumā, kur veemihllgais Arwidis alllahi sawu firdi
holtajai Aurelijai, winisch to isdara pebz wiheem
mahlslas un dsejač lifikumeem: papreelschu lehnam
satwer winas rolu un filii speesch to, tad paikusi
tchukstot waizā, waj winni wehl pukstot tās pa-
schas iuhlas firdi, tad atkal paikusi eesauzas un no-
slihgst winas preesschā us weena zeta un lubkojas
ne-issalamī firsnigeem fstateem winas ozlinās, gari
un kosci žalitā runā svehii apgalwo, ta winisch
weenumieht mihlejā un mihlēs ori jo projam, un tilai
pebz tam Aurelio, peetlahjigi nogaidijuse ihsto laiku,
noleezas un winu lubpas fastopas us firsnigu mutiti;
pebz tam tee eesahē weens otram buset pee fruhini,
nerundā ilgu lotku mairā ne wahda un sapno tikai
„saldos laimes sapnus“. Wisi fizce „paiaules jauskas
un laimigalee sapni“ noteek latwinat lihgojotees,
mehnesmī mirdsot, lakstigalai vogojot, ja, pat pa-
migai un laipnai Emmai tamdeht ween gan laikam
jaainahk us esermalu un jautā fasskanā wehl ja-
nobseed pa latviskt sahda „nahru dseesma“ par
„jaunekli laiwinā kluše, pee sahneem kam libgawa-
bus“. Kahda starpiba starp fcho „idealo pahri“ un
mukka Pridi un neglihto Angreetina, kuxi abi

prosoissi sebb preelschnomā pec trausēni uš ben-
itti: teit mihlestaje no pascho sahumo it droschi ap-
sleen rolu ap drusno ijdūzi. Angreeta steigsdūb
whiam sneeds sawas pilnās lubpas pretim, uš fu-
rām dedsigais mihlakais usspeesch tahdu buischi, ta
wiss nominisch „schmausstet noschmausst“, Pridis vēž
tam „laisas“ ween un sveesch sawai ill'gawai uš lub-
pam buischas weenu pakal otrai! Birnā gadijumā,
Aurelijai ar Arvidu sapmojot latvīgoz un jaldenos
sapnus ne webmuina nedribksteja eeschuschnoteet,
bet teit pats autors eebrahshas ar skalu trauje-
jumu, it nelaunig droschi apprasidamees, waj ari
zeenigee laftozi un dailas laftojas esot tā anlanti-
puschees sehdejuschi preelschnamā un schmauskoschi
buischojuschees. Un tomehr — tā weenā, kā otci
weetā romanists rokas īanehmis war aishrabbis iſ-
saulees: „zil swehis, zil laintigs, zil salds schahds
brihdis!“ un wahrds „mihlestiba“, kas schini ro-
manā uskrihtats uš wiseeni stuhreeai un valsheem,
naw nesa jaudejis no sawas nosihties, ja ari herti
weenā weetā uswilkti ar uhdēnainu, pēzķapeikti po-
modi un otrā ar heisu, svekainu darvu.

Tahdu pat „mihlestibu“, beetschi ween tilpat rupji
un prastli tehlotu, kā heidsamā gadijumā, fateekam
ari zitu latweeschu beletristu slahstos is „tautās“
resp. semu lauschu „d si h w e s“. Gan iſ-
liktos, kā ruhpju un ralschu pilna bījhwe
buhtu teit aishbaidījuse juhīmigo saltonibū,
ta schinis schirkās buhiu meklejami zitadali,
swarigaki un nopeetnaki problemi, bet latwju rakst-
neeli ir par to zitadakās domās. „Rahds wahr-
dsejneeks sala,“ raksta Deglaws apsinigi un pah-
lezzibas pilni, kā „mihlestibu newajagot meslet aug.

stās plis, bet semās buhhinās; un man schleet, la
vīnam gan buhs taisnība". Tā tad ari schoš,
vebz isslata spreeshot til „realistislos” roshojum us
pilnīgi atkal sawalda augščami minētais vahle exi-
gais erotismās: schi jauntalsita laiwa us aktru rolu
zelta un salista is pilnīgi wezeen, sapuhbeteem fo-
leem un nesahdā sinā nespēj išturet laila wi lnu
treezeenās un qahseenus. Schinis stahstos „ideolee
waroni” gan isslata, gan eelschejas gara dīshwes sinā
now ne par wišmasalo neezinu iswehrluschees zitad ali;
pat samu nepeezeeschāno „mihlestibū” tee aiklahj
un issaka iahdām pašchām gestem un wahrd eem,
tghdus satilām jau augščīnietos romanos. Gan
rakstneeli, schlīsdamees pateest noglesnojam ta utas
dībwi, wišas debeschlas leesmas ua fassanas frāses
apber bes schehlastibas daschdaschadeem lamas wahr-
deem, tautissām prastibam un neglīhtām rupjib am,
tomeht zaur wiſeem scheem gruscheem un fabrikam
mūrds un kwehlo zauri ta pate nenoslabveja ma
„mihlestiba”. Nemšim peem, iahdu no Alluna na
caschojumeem: lugā „Wiſi mani radi raud” war e-
nais semneelu puvis Andrejs iahdā weetā „stah w
pilnīgi ismīsis”, tad saleek rokas frustēem us kru h-
tim un luhkojas druhint pee ūmes; pehz brihit na
wiſu zeeschanas: „Tad atrodos pehdejo reisi schini
weetā, kur pawadiju ūwas jaunibas jaunkas brīb-
schus, kur pirma mihlestiba ar wiſu ūwu zehlibu
un debeschīgumu eehalnojās manā firdi, kur dri h-
stieju speest virmo, faldo mutiti us Īawdm drebo-
jhām lubpinām un kur Tu man lehni, lehni
eitschulsteji aufis: „Ari es Īewi mihlu, mans An-
drej !”“ Un Maija tam dzejiski atbild: „Radekt no-
fumsti, mans dahrgais ? Apluhko tur augščā mir-

biosħdās swoigħniet . . . Neweenis nejprehs iſeant
 is muhsu firdim swieħloġdha mihleſtibu un neweeni
 dsiħwes veħtra muhs nenu maldin is no ihha zela
 u. t. t." Ja tomieħe l-ħġejja waroni taħħos qadju-
 moe wairi newar bukt apdahwinatt „ralsineeli“
 waqt „mabħalleneeli“, tad ir-fa meen-sahrfa i-ſuunieku
 puissi tiek teek waqt apburri wiċċamigħalani furb
 un qara iħpaċċibam; ta' peem. Degħlawa stabbilell
 „Pastara deena“ teħlojama is Kristaps ir-taħħos għilweł,
 fa „winu wareja miħlet neween weena meitscha, bei
 wisa pafauše“. Raw neweeni leet, koo taq nebuhu ja-
 pratis un bijs tojja issewixx: winixx fastibpo ba-
 tas, apgħiesx matu, fagħlabbi ġamit jojuxx has-
 tleħġas, gaħda par filitem un ajsgaldeem, fuwa
 miħla klas il-leitex ee-aufsch wiċċadus rosstus un raibu-
 mus „ta' salot faru firdi“, swieħideen as-riheetem
 eet fwejtot, paċiħst latwejżeen literaturu, medi salus,
 ir-fersuġġi un uſliżaw's draugs u. t. t. un par wi-
 fani leetiam tas-miħle oħol salmeela meittu un
 iegħid firdi ari puli pprestixx i-wina salba laimib.
 Wiżur, wiżur, l-kor ween luħlojamees schos dau-
 djejja „tauias dsiħwes“ teħlojumos, zaur wi-seem
 wiċċas zauri pahrezzigais eretismi, għekha saila-
 niba, fa' gaxxidha, glumi uħdenbaugi zaur pprestix-
 għoġi, dum-brainu nivfla, — welti, welti tiei
 mellesxi ololha zeetu dibenu un dsidru, ppirdi-
 fku uħdeni. Schini is-ħabstinos wiċċi tikni miħla
 un stuħpsta, stuħpsta un miħla, neħla kruhi
 soldas zeribas, miriġi kima waqt ajsmeeg az-żiż-
 sejħa laimib, sapro wiċċaldakos sapnus schini
 dsiħwex — un par wi-seem swieħtidami issteepji ja-
 was garbba roks latwju ralsineeli lihgħsmiġa ajs-
 grahbtibba teikdami un flawedamt fho debbesx klo' leej-

mu, s̄ho svehto un dailo juhtu! „Smehtlaik ne-
aismirklomais vribdis!” ganile Degland. „Kur di-
was mihiās rokas teek lopā salstas vee altora, —
kur diwas s̄irdis, kurām tikat meena pulsteschana,
tob saweenotas us muhschibū, — kur jausee sapit
un zeribas peepildas un mihestibas zenteeni top
cewadits meeriga, laimigā laulibas ostā!.. Dai-
tajas libgawinas wehlīgajos swaidos laimigajam
libgawainim aifpīhd wina usnahkuschā. laimibas
saule, kas top arveenu s̄iltaka un eedegas mihesti-
bas beenwidū, bet wina bedfigais azu mirdsumis
ir totschu minas laimigā swaikhsne, luxai tuvoda-
mees ta or sawu dsibhes laiwinu eekluwuse dro-
schā ostā, kur ta wairs nebihstas nesahdas
mihtrae. — tog ir, pee stiprā vihra mihlotas
kuhls!“ („Girdspukite“.) Tahdā pat garā stabule
s̄ho „augsto dseesmu“ gandrihs wiſi muhsu ralſ-
neeli, der tikat paluhkotees us stabstu hetgam, kur
abi mihiakē laime sateekas un kur tab latwju ro-
manisti leek sawu spalwu vee malas, wehl kluſumā
avassch fewis isluhgdamēes no debesim svehtibu
preeskch laimigā, jaund pahra. Peemehra deht pee-
wedam Blaumana „Schuhpuli“: „Jani!“ mei-
tene eegawilejās, aplika winam abas rokas ap laiku
un noskuhpītija wina muti tik karsti, ka mihestibas
dsirlestele, so winsch s̄irdi nesa, pahrwehrtas par
gaiſchu leefmu. Un schai svehtat vgunis eedego-
teek, ari Janis kluſinam noswehrejas Latinu darit
laimigu.“ Ne-aismirfīsim ari tahdas reises, kur
latwoju dsejas harmonika tschihkst dauds gaudigali,
kā peem. Iusmina „Gremotajas jaunelis“ hetgās,
kur „juhsmigais un zentigais“ latwju jaunellis Glan-
upis „nogrīma dītaki un dītaki patihlamās, mihiās

azis... mīna juhsmū pīlnā ūrds ūpīrt nobrebeja, tād
cēmībleja ūlaisto ūeeweī, noslīkla, ja pat aīsgabja
bojā dailas ūewas azis, wīsu ūamu muhschu, to
tād ūsīhwoja, newaredamīs no ūchis dailas un ta-
tīchu ūfasneedsamās mīhlestibas atswabinatees". . .
no ūchis „dīldas, ūkstendās un ne-ūsdseedejamās,
ne-i ūdībinajamās, nelaimīgās mīhlestibas". Un
tam ūhdsiga „literatūra" esot wījas tautas
dīshwes aīspogulojums, tur esot ūhniigi rafstrotī
muhsu ūhrais, wahrgais ūstenis, muhsu ūumschā nah-
lotne! ? — Ne-ūsmīrīsim tātīchu bes ūcheem nedfir-
deti ūsejīsseem ūtācem un ūfileem prahojumeeem
wehl ūitas poetīšas ūeedewas, kā „mai-
gas wehīminas, ūeedoſčus ūruhīus, ūmat-
ſchīgas ūukites, bahlo ūichnesi un mīcdoschoas
ſwaigsnites*")," — tas wīši ūtan un wehīta
no „dailāju juhsmām, no muhsīgas mīhlestibas,
no ūaldeem ūapneem", no — besmehrigas ūukti-
bas un ūeklibas latwju literatūrā. Wīsus ūchos
rafstīcelus apskatot mūms nākē prahītā beigas no
Deglawa nowelites „Bes glaimeem", kur „abi
mīhlestibā ūaprataš un bij ne-ūssakami ūaimīgi";
pee tam tee abi ūopā ūauda „peperotū ūeeloš,
bruhnas ūrds ūeldā, tai paſčā ūidū ūeedeja
ſahrti balta ūukura ūose, ūukai pee ūahjam ūrus,
enlurs un ūirsnīna atradās un wīrs tās diwi balti
ūukura ūengelīchi ar ūileem ūpahrnīneem un ūopā

* Bit pahmehrigi neweetā latwju rafstīneeki wīsur ū-
habšas ar ūamu „mēhneschu" un „ſwaigſchnu" poeſiju, wīz-
gaīschali ūredsamī ū Deglawa „Krusītehres", kur tik „dīejīſli".
At ūeebigi ūejehdīgi ūimoreis wīsa latwju rafstīneezībū
ūeloš ūifīšas ūa-ejas alts"! („Austr." 2., pag. 156,
1903, 3.).

ledotām rozinam". — glūshči tā muhsu rafstneebā gandrihs wiši rafstneeli meerlii jaſehduſchees vindinā un ſalzīgā weenprahibā meeloojas un lusinam gremo ſcho paſchu ſlaifto un ſaldo peverloſu un glūſchi tapat juhtas pee tam til ne iſſalant laimigil. Ja nu toniehr pee ſahba no ſcheem rafſtneeleem wehl driiblſtetum miellet jel druslu tehloſcha- naſ dahuanoſ, tad zik nezil dſihwakus nogleſuoju- nus, zik nezil pateſigalus ſtatus un aimas iſ ſemu lauſchu dſihwes wehl ſateelam pee Deglawa; nr ſee luhlojas ohia ſa bahlganas, nomahltas pulites iſ beeu nesahlu zereem, — bet zik ilgt un arl winas tiſ ſoligi noſlahnetaſ un pahrluplotas no parivicha eroiſmu ſulaineem augeem.

Druslu wehlavssatisimisqunalo raschojumu latviju
lirkā, Pawasaru Johna „Seedona sapnus”, kurā
laipnais dzejneeks bes nosušanas mums plaschi jo
plaschi issstahsta sawas „juhsnas” un „sapnus”. Wis-
piems dabujom apbrihnnot dzejneeka ieturigo pazeelību,
jo tas „rokas sanehuvis varot luhkotees sawas pu-
kites mihiā daitumā” stundam no weetas, otrā dse-
polī tas, lā jau latrē zil nezik apdahwinataks un
eekehrojamaks latvju dzejneeks, falihdsina seltenites
azis ar ne-aismirstelem, treshā tas svehli un zee-
fchi apgalmo, ka lat winsch sapnotu ko sapnodams,
wisi sapni tam saistas pē weena tehla: „tas iraid
maidsinisch, līl'jam lihdsinans un diwas oztinās kā
swaigsnes skaitas” — un iahdā garā tas eet tah-
laku un tahlaku, lapu pehz lapas, pantau pehz
pantina. Drihs Pawasaru Jahnis ir laimigs sawā
„mihlestibā”, drihs nesaimigs, drihs winsch fateekas,
drihs atkal fchikras no sawas „pukites”, drihs „pu-
kite” lihdsiga „seltenitei”, drihs „seltenite” „pukitei”,

drihs „swaigsnes“ atgahdina „azlinas“, drihs „azlinas“ „swaigsnites“ — un peetixigais dzejneels pats wairak dzejolos vēbz rindas zītu it nelo ne weblas, kā tikai winai „azlinās lublotecē, speest winas rozinu, skubvstīt lubpinas un glaukt winu vee sawas firsniņas“ un tamdekl tad āri nemitoschi it aissmazie ūzun un ūzuz: „Nabz, mihlala, manim vee vukstoschās firda! Dod mutite, ussmaidi maigi! Nabz jel, nabz!“ Duschreis wehl sateekam dzejneelu ar mehnēši lopā, weenu var otru bah-lalu un nelaimigaku, weenu par otru wairak no-mihlejuschos un nobehdojuſchos, un weenā weetā fagadijuſchees lopā tribs wienelalmiqalee radi-jumi ūchini raudu eelejā: zīhrulis, wijolite un no-schehlojamais autors pats — „wijolitei tauriņsch miris, draugu ūandejs zīhrulis, Pawasaru Zahni mihtā aistahjuſe“. Gastropani tilk augsti dzejiflus ūstatus, kā peem, taibus, kur „ſtaista, ſtaista ūltenite met ūeedinus upē, lai ta tos aīsnes winas mihtakajam, kas ūumelinus genot, un mihlalais vārs jau eelihdis ūruhjos it ūuwu un ūirgā de-beschķigā latmibā“, wāj āri kur „tribs latwju dehli ūamatigi noſehduſchees ūlā ūahlē us Mehetros ūraſta un weens oira n dedſigi ūrahsta pa ūawām ūltenem, weens ūahrteem ūaigeem ar gredſenu wirs ūirksta, īura „mihlestibai“ tehwā, mahte neleeds ūwehti bu, otrs, ūihrischķigu ūeju un ūimeti ūabatā, kureich ūlju ūeju ūen jau mihl un muhſcham, muhſcham mihiļas“, trefchois „bahls un kluss“ un tā ūeļas mihleſchanas ūdehdejis, ka ūikai ūkubinatā ū ūolam ūazēl galwu un brehdamas ūrahsta, ka tam ūaid pretim ūeriba un ka tam gredſens ūlīhga-matineem, kureku ta ūasarinam ūwehtiſuse“ —

un faule nooreet un stalce latwju dehst wehl sehb
un sehb un domā tilai par sawu mihlestibū. To-
mehr zeraus, ka nupat tehloote latwju jaunelli ta-
tschu reis apnits sehdet un aishwahlssees us mahjan,
bet Pawasaru Zahnis turpretim nemitas un nemi-
tefesēs nelad „ilgotees“. ne faulek lezot, ne faulei
nooreetot, gan seemā, gan pawasari, gan va dselss-
zelu brauzot, gan sohlē gulot tam muhschigi muh-
scham prahṭā „baltas rezinas, silas aztinas, lil'ju
waidsiñsch, sahrtā mutite“! Nepanesama mih-
stibū un glehwuliga saltaniba spīhd teit
is latra dsejolischa ahrā un wisas schis führupā
samehrzetās „perschas“ ləfot negribot nahk prahṭā
Schelßpira energiskee vahrdi, ka tik teescham „la-
baki buht par laki un naudet, nelā peederet pee
scho „perschineku“ slaita; ... labali pazeest, ka
kauz nesmehrets ritens, gan asi trihdamees, nelā
klauſitees til saltanu dseju“.

Tomehr nebuht naw jadomā, ka tik leelissi no
latwju ralstneekem zildinatā „mihlestiba“ tik tee-
scham ari buhtu „stipra kā nahwe un ilgoschanas
zeeta kā kaps, ko ne uhdens wara newar apdsehst,
ne upju pluhdi —“. Neweens no muhsu „dsejue-
leem“ ne-isdroschinafees apsinigā lepnumā issault,
ka winsch „or stipru roku israus wiisaugstako egl
is Norwegijas mescheem, to eegremdes Etnas kweh-
loschā atmarā, lai ne-isdsehſchami waretu ralstii
pee tumſchas debess welmes, ka tas „winu“ mihi“ —
ne, muhsu „poeti“, ja daudž, tad bailligt, weegli uſ-
wills ar pirkstu pirmos hurtus no „ſeltenites“
wahrda us norafojuschām logu ruhtim un zuhli
steigſchus ween to nodſehſis, ja tilai ween labde-
zitz paluhkoſees us to puſti waj warbuht mahle brī-

dinoschi valkais galivu. Peem. dehl vallausimees Allunona interesanto puiši Andreju („Visi mani radi raud”), zit warenam frabsem tas aiseeds sawai Maija atlakhti teesas vreefschä minu „mihleentibas” noslehpumu: „Maija, Tu mehlees sazit pateesibu, bet pee tam peemiristi laijschu aisspreedumus. Waj nemari eedomatees, so jaoule sazis?... Vislabak un wiespatihkomak tatschu patahwigi zeret, ka reis tomehr nobla ia jausk deena, kurā vehz wisam vahrzeestam raisem ari muhsu laime atspihdes, kurā saweenosimees us misu mnhschu, wisam muhsu bahrgajam lisenim par spichti”. Un tublit, it ka atminedamees, dramatikais Andrejs preezigi ee-aurejas: „Pee manas hird, Tu kreetnd, laba lihgawa! (Apklampi minu dedsigi).” Atminesimees wehl Lapsalnu Andreja romanā tehlotso „rakstneelu un dzejneelu”, kas no mihtakas tehwa nevateesi sa-rahts nobaidijees isleen pa durwim abrā, peemed Aureliju pee krehsla un pais nōkriht winas preefschä us zeleem; „Dahrgā maitene, zeetisim sawas sahpes ilusibā un fchirkli, lamehr reis wiss atkal atlakhtees un greesis aital wisu par labu”, un gan jau lab atlal „ausis jauna faulite, jauna vīshme, jauna loimiba!... Pär wisam leetam ne-aissutistu tatschu muhsu „feels” rakstneela Lautenskaits Egijs Gēniņš („Grauzoja jaunelle”), kas vīshme jauna aksija. Iki latvju pīropiba vīshme jauna jaunība, jaunība jaunība.

runas, wezaku eedomiga, schaursirdiga eeteepiba,
pat til nopelejuſchi aiffreedumi, kā nejehdsiga lahti
starpiba wiſadā ſinā tomehr wotraf ja-eewehe ro un
augſtak jozeeni, kā zilwela laime! ? !

Ihſti zeenigi Schai glehwuligat mihiſtulibat ſtoh-
jas blaſam latwju ralſneeku ſpreedumi un domas
par winu dedſigas „mihleſtibas” objektu, par ſee-
weeti un winas uſdeiwumu. Schini ſinā muhſu
ralſneezibā nela nejuſti un no tās ſpirgtās wehſ-
maš, kas pluhſt no Norwegijas brihweem, hſed-
reem laſnajeemi (Bjernſona „Handſchuh, Thomas
Mendalen”, Ibsena „Nora” u. z.), pee nume oſch
pehz netihras, peemahluſchās luſnas, kuri muhſu
ralſneeki eefloſſijufchi latwju ſeeweeti. Paſchkiſtīm
tikai atſal Paſwasaru Zahna „Seedona ſapnus”.
(kuri pilnigi kā nekaunigam iſſmeellam wehl dah-
wati „latwju ſeltenei”) un paſlaſſimees tur ddito
dſejoliti „Bagatiba”. Dſejneeks wie pirms ſawā
lihdsjuhtīgā dabā gauschi noschehlo „no ſulaineem
apkalpotos bagatos leelmarus”, kuri pee galda tikai
treez un ſpreesoh ween un taħdejadi „ehd un nepa-
ehd”. Kas dſejneekam paſcham turpretim nekaich?
Paſcha mihiſka tuhpigi, weizigi k u k n ā riikojas,
ſtreeschus atnes winam ehdeenu, ſmeedama noſeh-
bina winu krehſlā un tad art pate noſehſchas lih-
dsās, bet tuhlit „ſchkelmiga, kauniga taħlač aifwi-
ſas”; „gaħrdalu kumofu” pate ne-uſdrofchinajas
nemt, bet dod to dſejneekam, pee tam weenmehr
mihligi, laipnigi ſlubinadama, lai tikai ehdot, un
muhſu autors ari netaupa, jo „man tad, kā nekad
ſmeke kumofinħ”. Pehz tam ta atnes alutinu,
pate wehl to eelej ſpodraja kaufinā, — lihds muhſu
autors freeini pa-ehdees un padſehrees brihtinu

omuligi patreezas un tad schehligi nosluhpsta sawai
pusitei baltas rozinias un pee tam ori mutinu,
jo waj tad tas „tauns gan laš, fa es atrenu läu-
pinas saldakas wehl var meestinu?“ Hauks, pa-
zildinoschis ſtats, waj ne tā, latwju ſeltene? Rub-
vigi luksā rihkolees, ſtreeschus pee 'golda opkalpot,
gahrdalo lumosu poſchais ne=eht, bet mihtakam at-
dot, iħstā brīħdi aju eeleet — un tad pazeetiqi
nogaidit, liħds mihtakais pa-eħdees un padseħrees
Tew schehligi nosluhpsta rozinias un mutti un aplaimo
Tewi ar taħdu glaimu, fa sawas lubvinas pat sal-
dakas kā meestinsch, — luħt ta, latwju ſeemeete,
Tawa lalmes vasaule, fcheit Tew mieds pretim Tawa
mubscha ougħtis un swarigais u sdewums! Aptau-
jaſimees taſchu wehl nee ziteem latwju rakſtneeleem,
waj tad poteesi wini turas pee til ſeemeem, nejeh-
digeem uſſateem. Degħlawn kategorissi nosaka: . . .
„wina hij rabita, tapat fà wiċċas zitħas, a p lai-
m o t kaħdu w i h r e e t i“; Allunana attihxttais
puissis Andrejs, kaut gan dfejixi, bet tomehr nelo-
karni ſtingi peesaka sawai Mairi: . . . „manai
dſiħwes puksi jaſeed weentulei, m a n par p r e e l u
un a t s p i r d ſi n a f ch a n u“ un Lautenbachs,
kursch gan zitadi loti poetiſks un smalkuhtigs lungi,
kaħda weetā Iliaji, pat ziniski iſſakas: . . . „wieni
prot peeklaħjigi ſeeweeshu schikru fà wahjako r i h k u
zeenit un gobat“. Valuhkoſimees iikai, ko muu
latw, rakſtneeki iehlo fà idealu ſeemeeti: ſħai „ſeltenei“
japropt garſchigi eħdieenu sagħatawot, jo glietti no-aust
ſawas drehbes un glietti iſrafxit preeffchautus, iſ-
ticheit un uſpoft iſlaħu, apkort ſawu puķu dahrxiu
un tad tat „ja-aplaimo kaħds wiħreetis“ un tam-
deħħi ari jaħbu „wefeliga iſſakata, kofha ougħuma,

fahrtu mutis" — tas ir wiss, un waj tad tai ari
wairak lo wojoga, lai buhtu sawam wiham paflausiga
wehrdsene? Riajt un droschi atsht sawas juhtas
seeweete nedrihsst, tai tifai „launtgi waj schelmihi
janofarlst", jo tas ir ihsti „seewihslikt", droschi
prelimistahees lauschu runom ta pawisam nedrihsst,
bet gan „sawā lambariti waj gultinā schehli, schehli
norauadatees", jo tas atkal ir ihsti „seewihslikt",
paflahwigi un apsinigi usstahees sawā laulibas
dsihwe ta ne domat nedrihsst, jo tai tatschu „pa-
lahwigi jadus pee sawa wihaa stipras truhie, jasal-
dina wina suhrais muhschs un ja-aissklubsta wifas
behdas no sawa wihaa dumjas veeres". Bil nescheh-
li, nizinaschanas pilnu opwainojumu pret se-
weeitem slebujas wisos muhsu erottlos dsejotos,
kad peem. Pawasaru Jahnis sawu „siloztian" janz
un aizina us tik swartgu un nopeetnu darbu kā
„taurinus kert", pēbz sawas azumirkligas eegribas
pawehl „mihkat, masai seltenei": „iele pasmaidi",
waj ari schehlikt iuhdsas, lai tauj winam „ar pu-
kites feedu waidsinu (un warbuh ari deguninu) mihi
paglaudit"! Bil deuds nolahdama, nepeedobama
egoisma isslan wisu muhsu dsejneelu ūmikahriejās
karstās lubgschanās, lai wina „libgawina" meegli
isaugtu „fahrtā roschu dahrsinā balsām deegu
sekitem, faršanām surpitem", lai ta plauku un see-
detu kā „pukite" tilpat boiti, tilpat newainigi! Jo
tad seeweetei pēschkirta ne apsiniga stahda bsihwe
wehrdsigā paflausibā un newaqinigā multibā, tai
nedrihsst ne jausmas buht no ugunigas, spehla pilnas
dsihwes, no plachas, straujas darbibas, no droschas,
swehtigas kalposchanas augstakām idejam, jo

„fa Deewina padonis augflaks, nudeen,
par mirstiga zilwela prahiu ;
topat ori seewischla padominischs ihss
pret wihrischla prahiu, lam isprotams wiss.“

(Lautenbachs, Keistuts un Viruta)

Austr. 5. 1890. g.

Ne tuhstofschlaht nē! un mehs tilai nizinoschi pa-
fchaubisimees par noschehlojamā dsejneela vascha
„prahiu un padominu“. — Mehs nelosami finata,
ka tiloi tad, tad swabada seeweete rolu rola ar
wihereeli ees pa tilumislos pilnibas zelu, tad tee
lopejeem spehleem nodosees wispa hrefas lobtlobj-
bos weizinaschanaç un tagabnes launumu lsnihde-
schonai, tad abi saweenotti gentisees pehz weena
idealos, tilai tad atihstiba augschus augs — un
iab, tilai tad ori pirmo reis atskanés thstaç, vatee-
sas mihlestibas dseesma un zil burwigī to libgos.

Bet, deenscheels, us kahdeem genteeneem muhsu
toljineeli lai aizino latvju seeweeti, tad teem pa-
scheem now it uelakdu idealu, tad tee neglohbjamī
nothihsuſcht gleichmūlīg jallanibā un mihsuſtiligā
besdurbibā, tad tee tilai wehlas „skuhstotees aif-
missez realo dsihvi un sponot latviqu sapnis“,
tad tee veem. M. Pawotovs Jahnis ir bes „mihle-
stibas debesā īgeom brīhschesem“ wehlwehlas „sponoi“,
vēlīt ūcubjuot un „nogulcees sahle“, tad tee pa-
rā, welli jetomi un ūzgonti us laustahdu pla-
ta ūzvulbu ? !

2. dalo.

... Die Kritik weist dem Menschengeist den Weg. Sie hegt den Weg mit Heden ein und beleuchtet ihn mit Fackeln; sie bricht neue Bahnen un rodet die alten. Denn die Kritik ist's, welche Berge versetzt, all die riesigen Anhöhen der Autorität, des Vorurteils, der ideenlosen Macht un der toten Neberleserung.

Brandes.

Dasch's lastajs warbuht tuhlit it netizigi eejaus
tafees, waj tad til teescham muhsu literaturā zita-
dalu ideju un motiwu naw uszejams, kā weenigi aug-
scham aprahditois seklais erotisms; kās zeribu pil-
nais gaidas steigshus ween attaisnosim plashalt ap-
rohdidami, kā pateejt muhsu ralstneezibā wehl sa-
teekam dauds raschojumus, kureem truhlst netik ween
erotiskais, bet pawisam jel kaut kahds motiws waj
dzītala doma un krei tik teescham nefalibdsi-
nami sekla, neskā augscham opluhkotee. Nemsim
peem, daschus Lautenbach a sozerejumus, kā
„Suru vreinas“ (Lomi), suru sawada tulschiba un
netizamo sekliba muhs it neporasti pahrsteids. Pie-
maja aindā „bsejneeks“ munis tuhlit loti weikli pa-

stahlo, ka no wišam ralsem un rukpem wišch se-
wiščki oispirgštot dšimtenē vee slahbas putras ble-
bas, un vee tan patriotskā lepnunā vā poħrolu-
ſtosčā oisgrahbiha issauzač, la wišch ſčo „ihsteuo
Deewa ſemites ſpircgtumu“, ſčo deewiſchlo neltaru
liktu ſtrebbt næveen weſeleem, bet it iħpaſcht weħl
ſlimeew. Buhsim ari meħs patrioti un kusħ qarā libg-
ſmosimees, ka ne til ween muħsu dahrga teħwija fa-
zenibas farċ ar zitām toutam war ar apsimu mi-
net sawu „slahbo putru“, bet ka ari rodas apdah-
winoti wiħri, là E. F. Schenbergs un Lautenbachs,
kuri peeuabżigt speċi zildinat muħsu dšimtenes
„ſpircgtumu“ un dahrgtumu. Bet waj tad bes tam
muħfu dšimtenē weħl now atrodami zitt „dailum
un derigumi“: ſcheit tatschu meħs waram (ſelofot
Pomafaru Jaha teizamai preekſchūhmei un min
bedsiġeem, nerimfloscheem ufaizina jumeem) nomeſteed
garšalaus salā ſahlē un pebz firdepatiſſchanas
no luħtoxes mahlonee, là to Lautenbachs ar ap-
brikojanteem, ne-aifneesomeem panahlumeem iſda-
riss. Ko til wiſu wišch tur now marejjis eerd-
dit un ne biejnista un filoſoſa flateenu**) nomeſ-
teed un naħdi kiri: gan engelus, gan metas,
no fuqni weenoi spannit, oħra tħodin, tħażżei
iweċċa bunduks vola, gan puix, tas u l-lyha
jeena. Webatnóm reġowaw weħ-Wehrpel „dšimtenes
ſpircgtumu“, t. i. slahbos putras, gan ricħx-ellu,
kura tagħi netnigħi, gan għad-ix ħalliha u-
ħalli kien kien, gan iġ-ġuġġi, gan frav, gan
doukkon, gan filloġġi u-ġuġġi, gan poliċċi, u-ġo-

nuš, gan lāpfehtas, gan wepri Nelsi, kas nogree-
ščas uš labibas lauka puši, gan 10 ſiwenus, kūrt
ſteej uš mahjam — ; un dſejneeks ne til ween re-
dſejis til dauds tehlus mahlonos, wiuijh nat weh-
rigi nollauſijees un ſmalli ſadſirdejis, ka tur aug-
iſchā tas puſiſ, kuram ſawa ſirgu nedeka, ar pu-
lam, kas uš jaħſħanu laulej ſaulejas, ſirguſ va-
dſiebijs iahj tos „auredams“ peegulā, ka zublgā-
nitis, pahtagu wižinadams urrina : „ur! ur!“
ſawu ganamu pulku uš mahjam, — bei te, deent-
ſchebl, pee ſchi pozidinoſcha ſlata muħſu ſlawenais
„blejneeks“ teek nepeedodamā lahrtā iſtraults no
ſahda grahwju razeja un mahlonu aina beidsač, at-
jaħħama muħſu kruhtis ſmogni, ſtandigu ſcheh-
mu, Kur lai gan meħs darba zilweli pirmfahri
iem iſim til dauds walas, ka wareju m zauteam · bee-
jam mahlonos luħkotees, un fad ari warbuht meħs
oifus ſveħlus fanewidami meħnescheem no weetas
ugħidup ilħiħtosch oħra mahlonos ſlattumees, meħs
roſhi ween tur pat ne filoni ne-eeraudſiuu, kur
id nu weħl „wepri Nelsi ar 10 ſiwenem“, un
ar wiſam leetam, kur lai nemam iſik nebaidigu,
iħrifiligu droſħib, la uſdriħħstetumeeſ ſlajt la-
tajeem preelſcha zelt til tuffiħus neekus? —
Itra, teħlojumā Lautenbachs ar tilpat droſħu,
reeżigu prahiu pastahha pahra godiżiħus if fa-
as geweħrojamas behrnibas, krei, protanti leeta,
i-muſafà ſinu plasħali ne-atteegħas uſi tħażju
ħlirkas dsiħrot, kur „dſejneeks“ uſaudfiſ, bei tilat
umis pawehha, la godajamais autors ſawa ġexi
luu jaunib à reiħ ſreħlojies u u-riżiżie noħnejis
la tas reiħ fa-ebdi neliżam i missu ſlauz gur-
ra kringelisħu, iġa tam aktol nekaħda finn neto

now laitejis. Tagad „dsejneels“ reis pastoagoje
va laulu un ir tif loipne, ka to „ne auss na-
dsiedejuse, ne ožs redsejuse“, winsch netik ween n-
semojas til tahlu no sowa mirdsoschā ūlawaš ou-
stuma, ka pabod rolu labdam jaunibas beedeli-
bet pat wehl nosehshas wina tuwumā un fabl
to ūarunates. Ar laimiju preelu minns ne-
ween jamin ūvis augstīrdigais, ne-apšverama
marona darbs, kā rokas padoschana prestat ūrah-
neesam, bet arī jopawehsta til atspirdsinoscha ū-
la ūl nezereti cplaimetais wihreliš ūl nezil ūats-
sapratis ūenit ūcho ne-ismehrojamo goda parah-
jumu, par ko ari autors atsinigi issalas ar ne-a-
llehptu preelu, jo grabwju razejam „azis ūlūsch-
mitras“ un tas ištarejēs kā tahds, kas nup-
„buhtu ūahdu dahuwanu ūanehunis“. Augstais „di-
neela“ ūungs weenmehr jo projom laipni un ūhe-
ligi ūarunajas ar weenlahticho wihreli; ūingri ū-
mahza ūl, ka darba ūlwels ir il ūatrs, ūai augs-
lai ūems (lai tas ūuhlotos mahkonos, ūai ūa-
grabwju), un ūa ūmehfeschana ūkai ūahds eerađui
un wihreliš nobaidijees ūanas un teiz, ka tas ū-
nigi ūerfa. „Juhs ūau, ūaunelungs, ari ūai
finat, neldi mehs ūee nemahzitee,“ un tad ūstah
ka dsereschana ūarbuht ari esot ūkai ūahds eerađui
un ūa ūas ūenat ūa ūauds ūehris, bet tagad, g-
Deewam augškibā, ūo ūairs nedarot. Lautenbi-
zoti wehligi ūllaufas ūcho garo ūostahstu un
augstā ūunga ūapnibai un ūcheklaſtibai, ūa ūee
nemas now ūobeschju, jo winsch pat ūapnai ūajte
uz ūihreli ūehlu, wehl ūaruna ūohris ūohrdū
zab eet projam (deemſchēl ūeisek ūair ūeemli
waj grabwju ūazejam ūeel wehltreis ūasneegta ūola,

ne). Mehs lihds ar weenkahescho wiherli paleekam ze-pures nonehmuischi wehl ilgi stahwam un klusedam i nokatamees nopalat, samehr augstais lunga lehniam aiseet un wehl swariji sem fewis nodomā: Kaut jel issatrs dsehrajs tā pee laika atgrestos un par kreetnu zilwelu valizis ne'a wairš nedsertu! At, kaut jel ari issatrs tamlihdsigs „dsejneels“, kā Lautenbachs, pee laika atgrestos un par kreetnu zilwelu valizis nelaistu slajā wairš neveenu raschojumu! — Tomehr pazeetisimees wehl drusku un valasīmes trescho tehlojumu, kur Lautenbachs lepni noschdees us augstas kūpatschas galu un par leeleem brihnumeem cerauga kahdu schuneli, un drībs pehž tam kahdu seewinu un nu paleek ma-jestatiskā zehlumā sehdams, kā šči jel iħsti isturesees. Seewina veenahl meerigt llaht un droſchi ſcho uſrunā, nemaf godbiſiġi nepadodama paſemiga deewpalihga; „dsejneels“ waſ fastingt aif ihnuma par iik ne-iſprotamu, nelaunigu isturescha-noa, bet tad zik nezik jel druzinu apmeerinajas redsedams, ka seewinas druknumis un plezigums ween jau leezinot, ka tai ne-efot pahraf dauds smalki ſajuteja ſirds un ka par taifnu, atbaidoschu ſodu ſchim nelahgdm ralſiura ihpafſhibam laikam winai ari uſavuſe kahrpa us degunu*). Noschehlojamā ſeewina ſawa noſodamā neſinachanā un aklibā treez iłgi droſchi ween tahlak par fawam ildeenischlām ruhpem, it nebuht nenojehgdama, ka winas augstais pawadonis jau ilgt ar nizinoſchu nelabpatiſchanu

*). Echo dailes raschojumu laſci muhsu preezigeer kritiki atkal war uſgawileſt: „Luhk, tas ix ſauls no muhsu kauleem, mifsu no muhsu meefas — un kahrpa no muhsu deguna!“

us scho noluhlojas un tomehr mehl nemitedamēes sawā nerimstošchā schehlaſtibā wehl klausas us nis
nos grebzīgum runam un tad tilai aiseet plesus
rausidams un probiodams sawu „dsilo, ne apime-
romo filosofiju”, ka „ilpat it kā tas pumpulis us
winas deguna tās waiga flaistumu iſſauza, it tovāt
schis godījums vadarija, ka waleneezes istureschandē
nebij wiezane ſtāsta”. Daschā mājok libdjsvīhtīgs
laſtajs buhs jau ſen nepozeetīgs tīzis un pahdro-
ſchi eemineſees, ka winam ne-efot ne wakas, ne
māfādas patikſchanas garloisotees pee ſcheem pilnīgi
peronisleem noſtahſteem un tenkam, bet mehs to-
mehr baidamees, ka winu runam klausot neteckam
art peeskaitili pee rupjeem, resp. drukneem un ples-
zīgeem zilwekeem, kam now pahral daubis smalli
ſajutejas ſirds, un tamdeht ſteigſchus bes latweſcha-
nas oſtahſtīsim tablakos tehlojumus.

Zeturā ainā Lautenbache pawehſta, ka tas
behrns buhdams paſakas klaufiſees, un ka tagab pa
ſunu deenom pa ohru klaidotees mahkonus dſiſdo-
migi apluhlojot un derwpalhgus ifdalot un ūaner-
mot, tam reis art eenahzis prohtā paſalu teizejs if
behrnibas gadeem, kuxam tad art zeeſchi teek pee-
teiſts eerastees pee „dſejneeks”. Ar preelu mums
aifal no jauna jamin, ka ſchim wiherelim jau ir ū
nezik jaudas no augſtā ſtahwolka, kahdu muhsu lite-
raturā eenem zeenitais „dſejneeks”, jo tas baigli
aifulta papreeliſchu sawu ſeewv, lai ta
pallufam iſſinatu un iſpehtiū augſtā lunga
ſawadibas. Bit gaſchu, patihlamu eefpайду
atſtahj us mums ſchi godprahrigā latweeſchu ſeewina,
lura pilnīgi apſinadamās sawu no liſtena peespreeſto
ſemo, nizinamo ſtahwolli paſemigi eeleen kulkā, ne-

parišam ne-usdroščinajās eelschā eenahlt, ar ūla-
meno „dzejneku“ runadama tiko azis usdrohstas
projekt un wehlak no nedšīdetas laimes apskaldrota
flowē un teiz, la lai gan „Jaunslungs gahjis“ il
augstā skola, tomehr tas runajot wehl ar ūmu
gilveku!“ Atnahk pasalu teizejs, suram dzejneks
atkāl ūchēligi padod roku, esned to pat wi-
jrehtakā weetā t. i. sawā „dzejas un filosofijas“
ta qibari, nosehbina ūf frehsla un leel tam istellt
pasalu, ūf ūf wiſi klausījās ilusinām tā — „la til elvu
ween wellam dsirdeja, iil atskaneja pasalu teizeja
halfs un dsirdeja „dzejneka“ ūsu ūpalwu pār pa-
pīri ūllīhdam“. Protams, daschs nesaunīgs lasītājs
tuhlit atkal eesautsees, ka ūchādam tehlojumam ne-
esot nē masakā fatura, waj ūsiluma, bet waj tad-
til teescham vilnigi nepreteek jau ar to, kad ūnam,
la Lautenbachs ralsta ar ūsu ūpalwu un ka nu ūnam
rokaš atkal kahda pasala, ūku labi steepjot war-
buht atkal isslimeesees vahrwehrst var kahdu patrio-
tisku evu, un par wiſām leetam, kad mums atkal no
jauna ūasludināts, ka ūchēligi ir tee ūsemigee un
godprahligee, jo teem Lautenbachs roku pados. Wehl
buhiu plaschaki atstāftami vahrs „Skati is ūsīhwes“, kā
pēm. „Basnīzlungs“ un „Dīvi nedelas ūee ūasta“, lai
jo gaischi redsetum, zil laimigs ari sawā laikā
pats autors jutees, kad to „labā ūeenmahte“ wai-
rač ūlees ūzeenajuse ar ūrhīnu ūsījās un gabalu
holtmaises, waj ari basnīzlungs mihligi wahkis ū
pagultes ahrā, bet ūcho „ne-issmelamo dzejū“ (lā
Wehrīnu Lūdis bedfigi ūgalwo sawā literatūras
opstatā), ūchos daudzejos ūlīchos, nenosīhmigos
gadijumus, zil garlatzigi tee teescham ari nebuhtu,
tomehr ne-usdroščinamees ūpateest ari newaram

pilnigt ottehlot, jo ja warbuht, lai warenum nō
gleshoto statu frariqumu pilnigt optwert, manis
ari isbotos smalli issinat wesus zelus un zelus
siblumus, pa kureemi 30 gadus atpaskat muhju
Juhsmisch til stalti jahjis nf sawa balsera,
tad tomehr tagab „balseris“ sen, sen jan
warbuht aissahjis pēe saweem seenischeem, deesin waj
wezā ola, kas hūse pēezsimis solus lejā aif istabai
un ahbeldahrja, nam aissgruwuse un aissauguse, un sā
lai issinam, waj jound afa isralta pehz famborkunga
padoma, tuwu aif laidora, waj pehz basnizlunga
lehmuna, tuwu namam un istabai, waj istabai
wehl ir tas vats halaits skurstenis, lam wičaplohti
pa osi bij dehles likias, waj warbuht tagab uszels
zits wehl holtals u. t. t. Bes tam, ka rahdas, zee-
nijamam autoram warbuht pascham nebuhtu ihsti pa
prahtom, ja mehs teit tsrafslitum wesus tscha neezigos,
sellos siblumus, jo ari winsch leekas druslu nokan-
nejeed, ka „skaii is dsihwes“ isdewuschees til ne-
paredsett garlaizigi, un publas tapehz mumis
wisa nopeenibā eestahsiti, ka tee it ihpaschi tamdehli
esot loit pamahzoschi, jo scheit mehs ihds ar winu
paschu warot mahzitees „pasicht ne til ween pasau-
les wiliu, launumu, bet ari labumu“, scheit mehs
ihsti warot eegaumet, ka „tas, kas launu zeelch,
tatschu ari labu reds, ka pasaulē nebuht nav launi
zilwei ween, bet ari labi atrodami“. Deemschehl
mums tomehr ja aissihstas, ka to it nelur schini teh-
lojumā neredsam un nemanam, jo til warenu filo-
sophiju mehs tatschu ne domat newaram uszels
us til schaura pamata, ka peemi. tad ari toreis
Lautenbacham putras wehrpeli nefot daschi leelee
funkuli issijuschi us zelus, tad tomehr zitt wehl atti-

ūschees mehrpele, un kā, tad ari putra truhst, pasaule
 mehl tomehr atrodami labi laudis, kas kā peem.
 „laba zeenniakte“ spirdsinajuſe „dſejneelu“ ar ga-
 halu baltmises un kafejas truhſinu. Gluschi tapat
 ari otrā tehlojumā „Basnizkungs“, lat ari kā pe-
 ſpeelumees, mehs nekahdā ſinā neworam pahrlee-
 ginatees, ta „Klausibas laiſeem alſejot, vamasitinan
 waikal Deewa bijaschanai un gudribal eestahjotees,
 ja kā basnizkunga bihschandas, kā winu iſhis patee-
 ſais notikums rahda, iſgaift“; pee wiſlabalās gri-
 bas mehs tatschu neworanī to ſlehḡt t̄ tam, kā
 autors reis eelihdis pagultē un kā to tad basniz-
 kungs weenfahrſchi iſwilzis ahrā, un laut ari Laut-
 enbachs paschās beigās atkal wiſeem ſpehleem ſen-
 chas ſawu newainigo „valihschanu pagultē“ nd-
 ſtahdit par leelislu ſulturſlatu, mumis tomehr
 ſchleet, kā autors ſoti dahrga wiſna etileti lipina
 wiſſu ſamasgu pudefei. — Wiſu lopā ſanemot
 mehs mehl reis pilnigi nopeetri alkahroſen muhsu
 pirmitejo luhgumu, lat Lautenbacha fgs til teefham
 labi apdomatos un poſargatu muhsu ralſtneezibu
 no ſaweem heletriftſkeem raschojumeem; war jau
 tatschu ari zitu ko darit, kā „dſejot“, war jau peem.
 spirdsinatees pee ſlahbas putras, no rihta lihds wa-
 laran luhtotees mahkonos, darit laimigus grahwju
 rozejus zaur weenfahrſchu rokas paſneegſchanu un
 ſwehtdeenam uſrafſtit lahdu warenu tautas paſaku,
 lamdeht tad weltigi, gluschi bes iebkahdām ſelmem
 viſhiees pebz ralſtneeka goda?! Aci daschados ga-
 bijumus un eespaidus iſ behrnibas deenam, ja tee
 deemschebl autoram iſleekas til interesant, wiſch
 jau war mutes wahrdeem ziteem iſſtahſtit waj ee-
 weetot ſawā biografijā nahlamās „Konverſazijaš

wahrbürgas" burtnizās; bet par wišam leetam, lai
wiſch iſſai n̄ druslu ne uſtizas tāhdeem „literatūras
opſvreebejeem“ lā Pawafāru Jahnim un Wehrſtru
Ludim, kuri pet vee wiſſelolda ſazerejuma nonē
zepures un robbijigi teiſi: „Juhs jau, jaunslungs,
wairak ſinat, nela mehs tee masee multſchi!“

Likrai iuſſchi, iſpat neweilst ir wiſu to rāſ-
neelu roſchojumi muhſu literatūrā, kuri no wiſas
ſirds zensħas iſwilinat no laſitajeem tāhdu mehli-
gatu, iautrafu ſmaidu un noſwihduschi, aifluſuſči,
puhias dſihwi tehlot no **humoristiſkas** vusev*).
Menſim peem. Purapuke „Bil ralſineſam
grubli!“, kur autors lā ſalot n̄m laſitaju ſem pa-
duſem un ar waru ſutinot peespeech vee ſmeekleem.
Ko Purapuke ſcheit wiſu ne-iſleeto, lai eemihdinatu
newainigo laſitaju: gan uſkrauj ſawam „waronim“
uſ ſallu 6 ſtanigos wahidue, lā Alessandras Joa-
kiņis Pauls Arturs Nīkolajs Hugos, gan leet
tam ganit zuhlas, nokeſt zuhku vee aſteſ, eekriſt
bublos, gan nomehtat minu ar ſneegu, gan ſlo-
lotoja kundſe ſafit uhdens blodiniu, gan aktol
nela'migam „waronim“ meitscha eefper ar ſlapju
riku lupatu pa gihni, gan to iſgrubſch no krog
ahrā, gan pinkainais ſuniſ norauj winam weſelu
ſtrehmeli no biſsam, gan wiſch veedferas, gan pa-
leek par we. I ſekaku ralſineelu, nela Purapuke pate,
gan „waronis“ teiſ nogahſts ſemē un ſoli dauf-
jās pa wiņa muguras datu lā traki, gan tinte i-

*) Pee dascha ralſineela, lā peem, pee Lautenbacha ſtateem
iſ studentu dſihwes, laſitajeem paſcheem ari wehl ja puhlas lihdi,
jaſamelle latinu leſſitons un ar ta peepaliſhdsibu pilnigt ja-
pahrlezzinas, ka til teefham ſchinis augſti mahzitos teizeene
naw ne masala jozina, ne neela no aſprahibaſ.

libst us dārias bahrgo ušmalku, gan patē dāria apgibbī, gan „warenis“ ušmin għibulei us labju un datu pa avu, gan belgħas to aismek u poliżju! Tikk teesħam lopja ar veetizigeem latwieschu kien leem a-apbriħno Purapules „ne-iſſħiſtostka idh humors“ in drusku wehl jaapeitschulst autoram, kā tas besiġam moderni u il-deenischligam nelainiem un adewiem buktu it labi wehl warejis sawam nelainigam upurum u sgħażi virsa wiċċas Egiptes mox-ħas, lai efejja tab-dux sinā buktu wehl leeliskals, bettie tab jau zit's aikla neweens nesmeħsees, kā weenige autors pa s*).

Lai ari rett kur uſejjam tikk gaxlaizig, ap-nibbistoschs prekejsch mets, kā latwju rakstneelu humors, tab tomehr minn wehl laftajji weħrija jaapeegreejha tamlihdigeem jaetreem, atspirdsin oscheem f-katrem, kah-dus Lapksalnu Andrejs tehlojis sawā „Jaunā niestħungā“. It nemanot trihs omuligus weħsċċa fajus pahrsteids pee fhi nedarba meschlungs un tee nu laiħas behgħiex prom, pee lam diwi o teem fahl sawā starvā lamatees un weħlak fautees. „Bats eki labs spoks, fehmis, pagans tu!“ fuż-zeens. „Baur tewi taħdu schħaħpmizi ween wiċċa fhi schlura isnahza! Ak tu lupata, pastala, wiħse,

^{*)} Sawā sinā wehl loti siġmigti Purapules u sħalli par latwju rakstneela rasħoħanas spejju un kritikas newajad sibu, „... an-nahha pil-sekkinā nedelas pasti, wiċċi tħid sinjal tħalli no "Sibina un wina jaunsar aktittas nowelites" (katru nedelu pa nowelit-tie, taħbi kahrtā, finam), war ari tħalli bagatigi usplau k-muhsu rakstneżżeha!). Bes tam kritika naw iħsti pa prah tam muħfu autoram, kā „godiegħam provinċieetim“, jo tat esot ta neganligà wara pat wiċċekk rasħojumu nospeejt un nofli nowahrtu un lam tab wina iħstani ari waġadsgħa, jo „laftajji jau paschi sinasħot, kās wineem patiħek“.

tela asti!" un otrs vrelim: „Klauteet, Mikel, fablast, mopti, ja mani mit neiisi, jeb tu babutti pleisi, fa nedjinati, til wet!" Paslattisimees wehl, ja baiili tee loujas: „Mikelis valehra Pridi aif bischhu jostas, nollta to meendu wilzeend la pelamu maisu, gar semi un nu til folka keicles kahteen, ar spriguleem peedorba Noni hisz, baz! hisz, hej! sawa pretneela muguras galam veespreest ieesu, la mehr rolas waj pagura." — Ar reebumü un ihannu nowehrschamees prom no wileem tamlihdsigeeem humoristiskeem stateem kur zilwela zeeniba vahdeji keek nolista nowabrtä, un ar nizinaschanu schriftmees no wileem tahdeem rafstneeleem, kas domajas esam brihnumi aspraktigi un gara bagati, ja tee ar flanu preelu mums lehlo misadus plahnpraktinus, kuri organislas koites deht newar läbi tscruntat, leel teem bes miteschanas lamatees un kautees un pee tam ne-israhda ne masakas libdszeetibas juhtas pret scheem newainigeem kropleem un wahrgukeem, nemas neleel wehrä, ka schos zilwezinus saboajause pale baba un nelaimigi apstahkti. Tamlihdsigt „rafstneeli" mums atgahdina neleefchu sehnus, kuri no-lehruschi nabaga lulanischus un tos spihdsina, teem sawä rurjä, meshonigä preelä gan atraudami spahrinus, gan saplofidami kahjinas.

Wehl buhtu jopeemin, ka wiigaram muhsu rafstneezibä nelur ne-useesim „atizismu" t. i. leegam pahrejom un ee ehnojuumeem bagatu glesnoschanas spehju, weeglu graziju, nenotweramu ironiju, glihi weenlahrschu stilu*); muhsu beletristu rokas mehes telli kad redsefien weeglu, glihtu sihmuli, bet gan

*) H. Laine, Philosophie de l'art.

tilai rupju, samehezelu slotu, ar loru see sawā nobabā spartigi ričlojač, sd lohdomi us wišam pušent. Lai atmīnanceš tilai muhsu dramač, zil tur nedabujam dīrdet wišabas spebzīgus un neglihtus teizeenūč, zil nessattamas reižes meħs tur nedabujam no preezācees, kā peedsehruschee streiputo, blaustas un krihi gar semi, waj aikal illab peedsehruschee, kā nepeedsehruschee lamajas, gruħtas un rauħtas u.t.s.

Un to mehr newaram teikt, ka muhsu dramaturgi un romanisti ar tamlihdsigeem flateem weenigt tilai spekuleta us galérijas flaleem smeeleem un dimdoscheem aplausseem (velz ta, protams muhsu rafsteeneki firsnigi ilgojač); pa datai us wišam schim nelaimigām rupjibam un prasiibam tos ari pawedina newaintgi natwee usskait, ka tħidha wiħse tee buħschot pamaligi noglejnojufchi pateeso **tautas dsiħwi wiſā** winas dsiłumā un plaqumā, ka tħdejadi tee buħschot sihmigi rafsturojufchi wiſas numiż peemiħto-sħaž dabiskas ihpatnibas un ne-qtalamas sawadibas. Schi zenschanas, schis leelisskais nodoms ħewiħli isredsam stur, kur rafstneeki smek weelu saweem raschojumeem is ū ſmu lausku fadsiħwex, nolrusta sawas iehlojamas personas wiſadeem komiſkeem, tautiſkeem wahrdeem, kā Pehtschis, Mitschis, Greetscha un t. t., u ġeħrbji teem kaut lahdas nichtnas bilħas waj netħrus, rupjus brunisħus, leel teem pastahwigi no-splautees waj degunu iħrit, dod teem ehft wiſabas tautiſkas „putras“, bes rimšchanas leetot dasħħus stereotipus teizeenūč, kā peem „pawej, i, atsħe, ak tu nolaphihs, wadxi“ u. t. t., waj ari dasħħus fabojsatus kreewu un wahzu wahrdu, kā „murgin, draħtu, danki, kusħit“ un tad, protams, aikal peedsertees, blaustitees, lamatees un lautees.

Būbu, protans, glaschi leeli un tilai weliigis
laila saudejums, ja mehgingutum scheem rakstneeleem
eeestahsit, ka ar tāhdeem teizeeneem „i, pawēj u. t.
t.” un dascheem laniashanas wahrdeem tatschu ne
masala sīnā wehl naw noglesnota tautas dīshwi;
laštaju eewehribu reegreesīm tagad ziteem latvju
romanisteem, luri, kā leelas, stabjuschees loti no-
peent pēc schi swariga darba pēbz ruhpigas sagata-
woschanas un ilgām, pamatigām studijām un luri
tadehk šķeetas sawos raschojumos neglešnojuschi
spezifisko latvju tautas dīshwi lībds pašcham dī-
lumom.

Nemšin peem. Vercha - Puſčka iſča
stahstu „Ojars”, kas sawā sīnā it tihipiski representē
mīsus mūhsu rakstneelu tehlojumus is laužibas lai-
seem. Wiepirās mīsos schahdos raschojumos, kā
„fabrikas sihmei” jaboht nostahstam par kahdu
spebzigu, waronigu wihreti, kas smagu labibas
maisu weenā panehmeenā usfweesch us rījas ahr-
deem, un schini tehlojumā tatschu tublin sateekam
tilk firbigu mīsi, kam, nūdeen, spehks kā wehrsim
un prahks kā wehrsim, waj kā Heine teiktu „duh-
šas tam kā simtu lauwari un sapraschanas tilk,
zil diweem ehseleemi kopā”. Bes tam ari tāhak
mīss-nostahsts noritinajas pēbz noteiktas, pasihsta-
mas programmas; mīsos tāhdos raschojumos ja-
atrodas kahdam negantneekam muischlungam, kas
bes leelunga finas apspeesch un nomoza laudis,
pašcham leelungam ari kahdreis joparahdas un tad
jarundā laundā walobā, mīsādā sīnā mīms janosla-
tas kahdā glesnā is talzeneeku dīshwes, fewischki kur
pēbz nobelgta darba mīsi ehd un vīer, dejo kahdu
senlaiku deju un mītas pīsfchus apdseedot nosavz

winus par slluiseem un nemahsuleem, pastahwigt
schurp un turp jastaigd plahwejeem ar issaptem un
meltam ar grabbelseem un putras spaneem un ween-
mehr jahaldas no pehreena un tijas eeschanam;
bet tam wizzane stahstam schur un tur ja-ee-
laifa lahds tautiss issauzeens waj ari lahda
tautas „vara manta“, peem. lahda tautas
dseesma par „raibulinam“ waj „rudsu laulu“,
waj ari lahds salams wahrdas — wiss tas,
la jau minets, bagatigā mehrā fastopams ari
„Ojarā“. Pee tam ne tik ween tehlojoram per-
sonam, bet ari pascham autoram jarund kalpu wihru
stila un walodā, un tas jau te ari isdarits ar leelu
weissmi, ta peem. „bet muischlungs to sinat dabu-
jis pirmaja deenā lahripijas, waj seimes gaisa sper-
damis; otrā turpretim jau masajas pa muischu
la salijis pluschlis, asti nolaisdamis: waigs
sa-ihdsie, kā sagahjils peens peededsinata lat-
linā; rokas atkal mehtajas ween: drikst wizinaja
abbelu nuhju gaisa, it kā knischlus gainatu, drikst
knaibija, spaidiya kreiso ihffchki sauja, it kā noseeds-
neeku tiradams“. Wisti tamlihdsigi slati, wisti tam-
lihdsigi telzeeni, taisni nemit is tautas mutes munis
jau parasti un apnikuschi, bet Lerchis-Puschlaitis
fawos tehlojumos leekas ejam druslu tahlaki un
schēertas semu lauschu dsihvi noglesnojam pilnigi
pamatigi un wispufejt: to laikam winsch zerē fa-
fneedsis esam ar to, ka peeber wisas malas ar tek-
niskeem fihlumeem, darbu rihku nosaukumeem un
apraksteem, etnografisseem ussihmejumeem, peem. pil-
nigi pareisi usrakstiteem „odschu wahrdeem“ (Tu
melnais tahrps! launees! launees! Rodi kokam,
afmenim — ne dsihwam zilwelkam! Tu zinu gula!

lapu loschna — sili melna v.). Zil sapratigi bes tam autors leek sawam faimneekam nolahrtot lauku darbus: „Osirdi, Juri, tu eest bires malā ezet, dauds tur todeen nepalisa un schodeen nefahda dunduru deena naw — drusku“ wehl apmahzees. Un tu, Wodschu, peedurki opineem jaunas maikstis, kur wajadsigs. Ja to padari — ej lihzi plaut. Meistas! juhs man atkal palihdseseel pee salisufsheem feena upescheem un tab, kā jau pee festdeenas, no slauziseet sehtswidu!“; zil rubpigi autors ispehtijis, kā wehl libds schim lalkam Talsu appgabala rateem redeles 12 pehdu garas — wahrdu sakot, wišgaxam Verchis. Puschfaitis rihkojas kā leetpratis etnografs, kā apskatigs wogaris, bet it nelad ne, kā zil negik pamatiigaks, dītakas rafsinieks. Muuns nepeeteek, ja atnes fahdus sawihiutschus, sakaltuschus stahdus un weensahrski pafaku, kā tee auguschi upes dītumos, mehs paschi wehlamees tilt kraismale un redset, kā schis pukes dīdrājos wilnož sawā walā lihgojas un seed, muuns tiktos pat peeletees un noluhtotees dīselmes dibenā, kur winas laiduschas sawas melnās, ifchumurainās faknes. Muuns iatschu nepeeteek ar kautlahdeem odschu wahrdeem un gārdām redelem, ar wiſadeem ūauciem tehniskeem ūihlumeem un etnografskeem aprakstiem: mehs wehlamees redset tau-tas dīshwi wiſā winas dītumā un plaschumā, mehs gribetum eepasihtees ar teblojamo personu iħsto dabu, winu eelsħejo gara dīshwi, muuns bes tam jareids, kā winas rihkojas un rojas kā atkarigas no sawas apkahrtnes, no taufainmeezissem apstahlsteem, pehz eespehjas muans ja-iħjuxt un ja-iħmara eldoniſſez likumi, kuri loka un walda scho plascho, doschado dīshwi. Galwenda weħriba rafsinieksam ja-

seel us to, ka laftaji manto plātšaku, nesabojatu
lovespaidu, pār wiſu raschojumu tadeht jačabrlah-
as notehlojama laika un lauschu dīshwes atmos-
jerai — bet us to wehl weltigi ze-
framis no muhsu rafstnekeem, jo tee
gandrihs wiſt eestiguschi sawā etnografijā un prak-
tiskā agronomijā.

Sewischli bagata mehrā ſhee garee, pilnigt
leekē aprakſti jaſtopamit Laliwalda originalstahſta
„Senſchu rota”, kur autors luksodamees us
to, lai ūzerejuma tatschu iſnagktu iħſti kreetni gav-
laizigs, wiſus ſawus jau til nepanefami pamatigos
etnografikos uſſihmejumus ſteigſchus ween turpat
ſawā raschojumā wehl mehgina peerahdit par pil-
nigi droſcheem un tkameem un tadeht tos vamato
us laifraſtu ſinam, wehſturifleem gadu-ſtaitleem,
nepawifam newiltotām tautas dſeeſmam, gaufchi
wezu lauschu noſtahſteem, arkeologiffeem iſraku-
meem etc. Teit ſchein gareem, ſingri ſiniſteem
aprakſtieem naw weenigais uſdewums pamatigi iſ-
tehlot tautas dīshwi: ſcho dīshwi autors zensħas
bengaliſki apgaſmuot, tautas pagahtni iſſtaltot ar
nezeretu ſpoſchumu un gresnumu un ar to modi-
binat laſtajos lepnuma juhtas, noſtahdidams
pee tam ſenatnes paleekas un eeraſħas kā apbrih-
noſħanas zeenigas, kā pilnigi eeweetojamas taga-
dejos apstahſlos. Lai paluhlojamees tifai, ar kahdu
bedſibu autors zildina wiſu, tas atteezas us muhsu pa-
gahtni, muhsu ſentſchu eeraſħam, apgehrbu waj rotaš
leetam: pehdejās rafſineek's nelaisch nemaf is rokam
ahrā, tas bes mitesħanas gan „ſtandinadams un
ſchwadfinadams”, gan liſdams tam ſaulē „spigulot
un wiſulot, mirdjet un laiftitees”, ta peem, oprakſta,

fur warone senlaiku · apgehrbā eet pee· altara :
... bit fewischkt Aurorai ap widuzi apjosta jošta
ar weendam sihlem, weendam pehrleem, laulineem un
swaguleem noschuhtas sihlotnes mirdseja un ejot ſka-
neja un ſchwadseja, ka lahdai ſentſchu karaleenei,
ka wirſatſchu lihgamtai ... Aurora ſchai ſentſchu
rotā iſſlatijsas pateefi lihdsiga karaleenei ... Ne-
zeenibu un wehribu peekrita ſchim ſentſchu apgehr-
bam, kusch dauds gadu desmitus un pat gadu ſim-
tenus bij gulejis nowahrtā..."

Lahdejadi buhtum it lehnitnam nonahluschi
pee latwju raffineku uſſkateem, par ſatru
kreetna, apſiniga **taunteescha** plaschakeem
peenahlumeem un tos nu mehg'nastm ſeit
ihsuma iſlikt un apſpreest. Wiſpirms muhſu raffi-
neeli ſtingri norahda uſ to, ka wiſadā ſinā ſatrom
latweetim kloſi un bloschi ja-apleezing ſawa tau-
tiba, ka nekad un nekur minſch nedrihſt noleegt woj
nizinioſchi iſſazilees par ſaweeem lihdsbraheem. Ag-
raf tik teesham ſchi nebaidiga, ſlanda atihiſchanas
bij a ja-uſſata par zeeſchu peenahlumu, jo ar te ſab
ari latr̄ tuhlit bij iſteizis, ka tos turas ſopā ar
noſpeeflo, nizinato ſemo lautinu ſchiru un ſolas
winu zeanteenus aiffahwet, bet taqad, fur dachām
naiwakām dwehſeleem par ne-iſſihſioſchu preelu pee
mumz jau eeweefuſchās latwefſchu "familijas".
ſchi leelija apleezinaſchana dauds, dauds
ſaudejuse no ſawa pirmala ſpoſchuma. Ŝewi
wiſur un poftahwigi par latweeti iſſludinot war-
buhi wehl warēs imponet tikai lahdai deerobijigai
madaminai un iids dachām melinanam, bet
nekahdā ſinā domatajam zilwefaut, lam tas iſſeſ
ſeeſ pilnigi jau par ſewi ſaprotame, ka faire al-

sihst un turas pee sawas tautibas, un kas tilai
 pabrihnesees waj lihdszeetigi pasmaidis, ja tam us-
 skrees wirsu lahds karsts tauteitis, rokas pee kruh-
 tim fībdams un nemitoschi faulbams: es ešmu lat-
 weetis! — un beigu beigās ar scho atsihfschanos
 ween, ja pee tam ne-usnem us fewi nelahdus fwa-
 sigalus peenahkumus un zīhninkus, naw tatschu
 wehl it nelas vanahkts tautas labā. Muhsu ralstneeli
 tad nu ari eet tahlakt un sparigi pastahwus to, la latram
 latweetim bes tam karsti jamihi sawa dsimtene: wīram
 behrnischligā lihgsmibā nerimstoschi lapreezajas par
 to, ka Latvijā netik ween kalni, bet tik teescham uri
 wehl lejas, ka tur aug un drofchi ween turpmak ari
 wehl augs osoli, ka tur koplō leepas
 tik koplās un daiktas, kā latvju selte-
 nes, ka tur redsamaš bagatas, augligas drūwas,
 kuxām loti lihdsinajotees latvju rakstneesba, un ne-
 istoptas atmatas, kuxām laikam wehl dauds mairak
 lihdsinasees muhsu literatura, un par wišām leetam,
 ka latweeschi warot; zauru muhschu bes apstahschā-
 nās dseedat un aksal dseedat — bet ir ar scho ne-
 waldamo, Iqimigo gawileschanu naw tatschu wehl
 nelas fasneegts un pastrahdats! Osols sels
 meerigi tahsat, zif tauteeschu tam ari
 ne-apstahbos aplahrt un juhsmigā aīsgrabb-
 tibā nesaiku, ka tee gluschi tapat kā wišch spih-
 teschot wišām wehtram un ausam, un ari ne muhsu
 drūwas, ne rakstneziba nepaliks tamdeht labakas,
 kad tās bīejisti aphrihnos; bes tam sen jau laiks
 peenahzis, ka bes preezigaš, nerimstoschas „dsee-
 dachanas“ mehs sahktum ori nodarbotees ar
 nopeitāiem, sīcīgakem jaistojumiem un wehri-
 gali un mairak kritisti iuhlotumcees us vājšu tanti

un winsch eelschejo dsihwit. — Tagad tika spēcī folis tahtak un energiski pēekodinats un peeteitā, ka latram, kas grib ihstens latweetis buht, pamātigi japaſihſi un augsti jazeeni un jazildina muhfu tautas tumſchā pagahtrē, ka wīſeem ſpehkeem latram jazenshas oſſfargat, ka ſenatnes krahſchaumū ſenobahlelu un tautā ne-iſſuſtu un ne-aifeetu hajū wezu laiku atleekas un atmīnas, ka turprelim ſchis ſenatnes gars ja-uſmodina un ja-atdſihwina un ka tautā wiſadā ſinā atkal jawalda agrakai dſihwes kahrtai, ſpezififli latwiſlām eeraſcham un zeefchi noteiſtam individualam tautas ralſturm.

Apſlatiſim tagad tuval M a t ſ ch u l a n a „Ja h n u w a k a r ā”, kur autors ſawā ſtrati- juņā un dedſibā newar wairs nozeestees ſawā ſu- leera kastē, het ſtabwū ſeezeblees ſpehzigi un ka- tegoriſli nolasa nupat aprahditos uſſlatus. Wiſpirms wiſch mums paſtahtsta, ka tas Jahnū waſorā ar ſawu behriti brauzot ſew par leeleem preeleem ſatizis apwainagotu gorju un teku baru, pee tam lopu gane pate ſlandinajuse latram paſhſtamo un mihto dſeesmu par „feeriu ar widuziſti un dewineem ſtuhrisheeus“. Wehlak ralſtneeks eerauga pahrs puikas, kuri eelihdu- fchi leelā egle un tui pеefliyrina darwas muzu Jahnū ugvnim; autoram tuhlit ſahl „ſirds ſilti pulſtet“, egle ſakahpuſchee ſenki tam iſleekas zensigi un apſi- nigi, „tam dahrgas ſawas tautas eeraſcham un kuri ne laika, ne tehrina, ne publinu nebihdamees kopj ſawu tehwu tehwu eeraſcham, un wiſch tos nobomā apweift ar lahdu garaku, dſejissu uſrunu, het te it pa laimi tam jabrauz tahtak. Kad ralſtneeks ſateek lahdu ſchirgtu mežiti, tas

sehschas pee wina ratos un drihs ween sahl gau-
gi waimanat un suhrotees, ka „tagad til mas
ween dsird kur nelur wehl „lihgo Jahnit“ un
ehl retak reds Jahn ugunis spihdam“, ka „tagad
una, tihri somaitata pasaule“*). Autors pats
ari gauschi noskumst, bet nedrihbst ollout sawam
hsmam woku, jo to jan fauz peenahkums: ta la
hdsbrauzejs ir „wezē tehtinsch“, las bes tam aiz
hgtuma un ihgnuma par tagadejo somai-
to pasauli it drihs ween waretu mirt un
jewim lihds kapā aiznest daschas dahrgas
hwu tehwu eeraschas, tad Matschulans steigfchus
iswilina no wina 2 „gara mantis“, weenu par ap-
raktu naudu un otru par Jahn paparditi, luras
wisch fargadams no bojā lefchanas tuhlit ari mums
astahsta. Elegissais „strutais tehtinsch“ wehl reis
schehli, schehli nopushtchas par agrakeem laimigeem
laikem, wehl reis nolahd tagadni ar wings kau-
numeem, un tad atwadas. Matschulans it aizku-
finats brauz domigi tablas un saceek tagad kabhu
nigrituschos jaunmodes ahbstu, ar luxu autoram, ta
bruslu prahdigakam ziltweslam, gandrihs nebij wehrts

*) Newilschus mums ja-atgahdajas P. R. zelojuma ap-
tolsts „Trihs deenas Kursemē“ („Austr.“, 1890. g.), tam
1890. g. netahlu no Dobeles saulitei reetot parahdjees, ta
leefas, schis pats wejis un gluscht tapat waidejis un nopus-
tees, ta neweens wairs nelihgo Jahn wakarā. Schehl tilai,
ta abi rastneeki nela nemin par pessimistiskā wejischa argehrbu,
maj tam peem. now tilai bijuse galvā „jaunu zejurite“, jo
zeesn maj schis gaudulie now tilai bankrotejuschais „lihgo Jahn-
itis“ pats un waj tabdā sinā winam wehl ziteem gadeem pa-
rahdjees muhsu dedsigeem un wehrigeem etnografeem ne-is-
kojees wehl notwert weenu senlaisu reewu netik ween „nevli-
totu“, bet dabifli vjihwu un tad ta pajeljees muhsu mitologijal

runds eelastees ; tomehr tee farunajas loti dsihwī,
pee lam pahrmainus pa brihscham weens issala
lahdu warenu mukibū, pa brihscham aikal otrs —
galu galā muhsu rafchineekam tomehr wiſai newe-
jas ar peerahdijumeem un nekahdi ne-isdodas ſawu
preneelu pahrleezinat, ko „iſglīhtiba jaſaweeno“ ar
tautas eeraſcham. Tad autors nonahk ſawu radineelu
mabjās, kur wina nozionalistiſkās juhſmas teek dſili
aiflūtinatas un falbinatas un fazildlnatas, jo ſcheit
ir iſtaba iſpuſchloſa ſmarschigām Zahnu klah-
benem, us galda vuto Zahnu meeftiſch
un mirds pretim leels Zahnu ſeeriſch ar
wiſeem ſaweeem dewineem ſtuhrischeem ! Weylat
muhsu rafchineeks kopā ar ziteem „ſeno eeraſchu lo-
vejeem“ aiseet us jaunāž ſamaitatās pažaules ſa-
lumeem, kur atkal galigi ja-iſgaist wiſām jaukām
zeribam us muhsu tautas ſpoſcho nahkont, jo bar-
was mužas ſcheit nekur nedeg, weetejais koxis gan
dseed daschdaschadas dſeefmas, bet to ſtarpa tilai
weenu „lihgo dſeefminu“, fungi gehrbuschees „pu-
ſapuviſchās pilſehtu luptās“ un tahdejadi leel
nowahrtā „paſchu ſawu lihgawinu darinatas drab-
nas, no „ſlaiftā dſimuma“ tās jaunawaš,
lam wehl bahtu zil nezik „paſchu darinata
rota“, ſpehle pawisam ne-eeweherojamu Iomu,
daschi gan pluhzas, tilai deemschehl newis
pehz „Zahnu meeftina“, bet gan pehz modernas
alus glahses, no Zahnu ſeera teit nereds neweenu
ſtuhriti, — mahrdu ſakot, ne-atturami wijs tuvojas
neglahbjamam poſtam. Autors it iſmifis eejaħl
loti nefiſoſiſku un nelogiflu farunu par religijo,
bet teit muhsu rafchineekam par leelum leelo laimi
„wezais Beherlona tehw̄ ſaikam nebij meerā ar

mahkstligo Jahu walara swineschanu un nahza
schos Jahu behrnus isslihdinat un wezu wezos
laikus atgahdinat" un wiſ nu babon kreetnu leetu,
pat autors pats, neluhkojotees us wiſu „ſenlaiku
zeenischanu", pilnigi bes jebkahda noſeegumia „teek
gluschi flapſch". — Štis besmehrigas, ne-apklusi-
namas febras un gaudas par nelihgoschanu Jahu
walarā isleekas gandrihs nedibinatas, ja drihltetum
tizet ziteem latvju raltneeleem, peem. Lapſkalnu
Andrejam. „Latwijai tagad bij peenahkuſe diſcheno
ſwehtku ſwineschanas iħſta ſabkſchanas: Wiſs gaifs
tagad wilnoja aif ſpehjām dſeemu ſkanam. „Lihgo,
lihgo!" atklaneja tagad pa Latwijas kalneem un
lejam, — „lihgo, lihgo!" ſlandinaja latra latvju
nehle. Muhschigais dſeemu gars iħpaſchi ſcho-
valar, ſchajos ſwehtlos eededsas tautā gaiſchās
leemmas un ſafildija latra ſirdi us lihdsガwileſchanu".

Tomehr buhs gan taſniba Matschulanam, jo
ik leelifta lihgoschano, kahdu Lapſkalnu Andrejs
apraksta, luikam nekad nebuhs dſirdei: ja wehl uſ-
lihgo kahdž eedſehterſ wihrelis un duhſchiga wezene
Jahu walarā, tad leela dala tomehr to mairs
iedara. Bet par wiſam leetam, kahds ee-
nessis tad lai ari buhtu ſcheem godigeem kautineem
kauftees un gawilet? waj lai kamdeht ween, fa-
re towakar war dabuht ſeeri ſa-ehſtees un kreetni alus
adſertees? Un ſaleet jel, kamdeht tad iħſti kleedſeet
un lihgojeet juhs, karſtee zenzoni, waj tad ir pavifam
jel kahda nosihme un ſwars ſcheem ſwehtkeem, kah-
das dſihwas, wehſturiſkas atmuntas, waj tad patee-
lham mehs naimā nopeetnibā tizedami paſchſazere-
ħar iſdomam un iħrifchān ſenlaiku teiſmam buhſim
jel kaut fo jau ſaſneerguſchi ſawas dſimtenes labā??

Tomehr tahdeem „tauteescheem“, lä Matschulam, nāw wehl janoskumst, jo nepahrredsam s wehl ir to bars, kas sawu „ne-isglihtib“ saweeno ar tautas eerascham“, kas ar a v g e h r b e e m ween jau schkeetas waronu derbus pastrahdajušči un tautu pozeblusči sposhā anglumā. Paluhkojatees tiloi us muhsu klausigām sellenem, kas usmudinatas no pahrok dedsiņiem „tauteescheem“ gahja un zīldinaja sevi un sawu tautu, wilka ahrā no sapelejusčām tihinem un smagi opkaltām lahdem fenos, deesgan nebailos tautas apgehrbus, nosarkusčas ahwa kahjās bseltenas pastalinas, israfstija sawus preekschau-tus jo raibus tautas dseesnam, wairakfahrtēji tur sevi saliħħfinadomas ar „leepinam“ un „irbitem“, galwās lila few smagas, spihdigas slahrdas warenu wahzelu weidā! Tä tsspolotas un iskehmotas tħo jaufmigi opswieiza tehwijas dehli: „Luhk, kur latwju tautas meitens!“ kam krelles ap lačlu, kam bruntschi rupji un beesi, lä sentschu osolu misas!... Neweenam nenahza prahħā eemahzit latwju seeweeted miħ-let sawu tehwiju, modinat minnās ilgoſchanos peħħa lopejas darbibus, ne, tam wajadseja tilai apgehrbtees, iluſu nostahitees raibos puhtos un tan-tees tad sevi opbrihnōt!

Un zitt wehi briħnijas un preezajas par jidu „sentschu rotu“, bet zitt wie leelakā nopeetniħā albi-tigt mahzijas masu behrnu iautiſklas rota ī-a, nenofusdam iebkaja sawu sentschu neweisklas o-e-jas, lä „jandalim“ un „tudallu, togadim“, font gan dashti wehl karstali tauteescht fauza, ka preefħib-dam dejam wehl wajadsigas tehvru tehvru duħħos u abschu tagħi, un wiċċi prezixgħa garā nerimistos hiġi daja par „frantxi, kas oħolha jeħi“ mi par,

tinu, kas ajs uhbena sehsch". Na no dejas nosufuschee swinigi wahrija sentehwu „putras" un bruhweja deerwu meesinu — un wiſi, wiſi domaja, la to ahkliidamees tee buhichot us muhschigeem laiseem nodibinajuschi tautas goru, aiffargajuschi nesabojatu tautas raksturu un sawadigumu.

Bet zitt wehl sauza, ka tikai ta tauta esot dſihisbas ſpehjiga un dſihwibas zeeniga, lam bagata lturela pagahine, un nu ſtrebja klupdam i un kriſumi glahbi tautas gar a manta s no boja ſchanas: wezenites, kas jau guleja us mirſchanas iltu, wehl tika tirditas un praschnatas, lai tikai aifnestu ſew lapā lihds kahdu dſildomigu, nedfirēti daiku tautas dſeefmīnu par „sprigulischeem" un lamaninam", ziti ta jaſa pehz topografiſleem noukumeem, pehz goju un telu wahrdeem, ziti doajas tautai muhschigu dſihwibu eedwest ar pareiſi rakſtit̄em „puhſchameem wahrdeem", ziti omuligi reja no jaunlaiku prasijumeem atſwabinatees ar puweetas iſraileem dahldereem un ſaruheſejuſchām mpam! Daſhi wehl peeprofija, ka latram jagahda ar to, ka Latvijas iſnohl bagata, kļpla mitologija ziti pīrinaja jmnus deerus un ti atſol, ſtojot vāls jo džili ſentehwu alās, illdami no turcnes ahrā gan bijusčus, gan neklad nebijusčus deerus un deeweetes, un iſdabuja morenus aiffargatajus ne tikai arajeem un ſwejneefem ween, bet ori ſehreem un ſofleneem. Lā peem, muhsu rakſtneezibā eebeigās Murku un Kremla dehl til ſihwa, aſa zibno, kahdas warbuht iſforoja widus laikos naidigas dinastijas ar „Hie Mels! Hie Maibling!" laujas ſauzeeneem, lihds lihdsot maijs nevieljeja zold ſabalditoš deerus pa-

ſchus, bet gan io peeluhbſejus, — bet uſ-
wara wehl naw parebſama, jo zihna wehl turpina-
jas un eeroſchi girdamees ſkan! . . .

Nofveeſti, behdigt paleek ap ſirdi redſot ſcho
allo paſchzildinaſchanu, ſcho ſenatnes deewinaſchanu,
ſcho nuwehrſchanos no tagadnes prafijumeem un
vagebrejumeem: tihri leekas, ka muhſu tautai pee-
ſchirits Lata feewas liſten, las aif ſchehluma aif
fewis raudſidamäſ ſaſtinga par fahlsſtabu, tihri
leekas, ka muhſu „tauteefhi“ iſ ſawam tautas qra
mantam ſaldina ſapa almeni tautas tahtalam liſte-
nim! Nekahdi jau negribam noſaimot un nonee-
wat muhſu tautas dſeeſmu un teiku koplumi un
baikumu, nenoleedsam, ka ſakrahtam materialum
nebuhtu leela noſihme pee ſenatnes pareiſas iſpeh-
tischanas un nebuht negribam iſſlaufi tauta paſtah-
woſchäſ eerachas un apgehrbus, bet illat jautajam,
woj pagahtnes brangums ween war iſglahbt un
pazelt kohdū tautu tagadnē, woj paſchä tauta wat-
rat iſplatani etnografijas ſauſee resulati, nela das
ſinatnes, woj vahramenotam eeracham un apgehr-
bam ween jau ir lahds ſwars pee tautas dſihwibas??
Sen, ſen pee mums jau aismirſtis ſpoſchais laikmets,
kad iſtenee tauteefhi Spahgiſ un Waldemars zih-
nijäk, gan materialu, gan intelektuelä ſind, par gara-
gaismu un augſtakaz kulturas iſplatifchanu*) ; ſen,
ſen jau aismirſta pateefiba, ka tautas miheleſibai
arweenu ja-atbalſtas uſ ſemo ſchiru plascho, ſtipro

*) Ayluſuſe bes tam ſcho karelwju peemina, aismirſti un
nelaſtii winu ralſti iſ 60 gabeem; peetika, ka weenu noſauza
par „zenſoni“ un otru par „tehwu“ un „diſchosolu“ un tagad-
jalat ſlawas runas un ſlawas dſeeſmas wehl dſihwotajeem
„runas wihereem“ un „komifiju preelſchnekeem“!

pamatū, ka pee tautas now galwend leeta tautisskais
šawadigums, bet gan minas labklahjiba, minas lo-
jellu loveja dsihschandas nebz augstiem, talsneem
mehrkeem! Modisimees tad iel tagad is gara, pa-
ihlama meega: tiebginasim domat un modinat do-
mas un pareisu opfau ūavos lihdsbrahtos, zentis-
mees iist pee „spirgta, brihwa gaifa, kas klihst pār
zilnazeš plafcho klojumu“. Lai nogrimst „ku-
meliņu“ un „bahlelinu“ laikmets, nelaweiſt ūahsimees
togi idnes dsihwē, opsinadamees, la pagahnes
frejſla mehs itkai bablešim un nihkutoſim un ti-
kai jaunlaiku faules gaismā plaušim un satosim
broži ka spehzigi! It ūeivischkt muhsu ralstneeki, ja
tee grīb zik nezik isslabot ūawus agrakos noseegumus,
la ūahjas pee swariga varba: wini lai pluhdina
giu tautu warenas, spehzigas idejas us muhsu
dšintenes ūdeguſcheem, nonihsuſcheem ūajumeem, ne-
noſkundami, la jaunlailu vilni ūatrez un ūgrau-
daschas dahrgas dšintenes atminas un ūenatnes
paleklos. Lai peefawinajusches tagadnes zenteenus
tee ūums iſſtalo un noglesno muhsu tautas dsihwi-
fijo ideju gaismā un tadejadi wada wiſu tautu
pee opsinas, pee plashakeem ūſlateem. Un tagad-
nes wehjam spirgii ūchalzot brihvi un ūalti pa-
zelſees tauta, ka agrakos lailos, aizinadama tau-
ſeeſchus newis us ūchaurſirdigu ūaſchzildinashanu,
bet us dedſigu, nopeetnu ūrahdaſchanu nobaga lihds-
brahlu labā, us gaismu un wiſpahreju labklahjibū!

3. dala.

Buhu jozer, ka wiſas īčis „tautissas“ eedo-
mas bija laikam wezas pa-audses nobruſuſchee, ap-

swēhpuschee ideali, kam brihs ween ja-ijsiht un ja-falihit jaunlailu faulē, un tadehl jausmigu gaibū pilni peegreesim tagad wehrisu muhsu ja un uot-n e i, kurai lahda deend buhs broschī un ssali ja-peeklauwē per wezās pa-audses beesajām, kuruju fagraustam burwim, alkoholi japaasludina tai winas wahrgais wezumis un gaudenigā nespēhjiba. Libgl-mās zeribās nemīm rokā Ed. S. „Studenta p e e s i h m e j u m u s“, domadami scheit ateast jaunu, dīshwinofchu spīrgumu, plaukstoschu spehju, laulgu debsibu, jaunlaiku domos un ldejas mīspodroka mīdsumā un wisschīhstakā seedu krāhschānumā, aisslabas tas un zilbinatas no jaunelieem, kuru slātēnsnohfoine wehl gaischs un nenoguris, kuru rokas wehl neno-traipitas wehlasas sadīshwes lipigeem melinumeem, kam idealtuma swēhli wehl naw nodsehsuse paish-labuma sīaudigā wehsma! Teit mehs taitschu redzēsim muhsu jauno pa-audsi, us kuru, kā Žējus ūla, mehs waram luhkotees lā „us fabrti austoliko heenu“, teit muhsu gars pahrlidos dīshwibās pilnā lai-metā, var kuru atkal lahds domu rakstneels issolas tamlihdsigi: „... un jaunajās dwehselēs mita īth-nina gawiles un palahwiba us wareno domu ūlēj-schau spīhdumu un zeribas, besgaligas lā juhrs; jausmīga aissgrahbtiba tos nesa lā us ehrga ūlēj-neem un tuhilstoschlohrtejā debsibā wiluejo rīmu ūrdis“. Un tomehr, zil mos jau buhtum parobit ji zeret un gaidit no muhsu rakstneels, uelad, uelad nebuhsim lā wibluschees lā schorej! — Ūlēj-skas atteezas us formu, us autora gleimā bāns spehju, tad jašaka, ka ta ūvā ūnā glūsdī vīlt iis peeredsets. Ūschetkus studentus nimna ūhlo (Ed.) un wīst ūchetri ūe ūnam ūhērūschees ūi ūhlo.

ka noschlirt winus tikai spehj ar leelam publem
weenigi rafstneels pats, lä jau winu tuwais, firs-
nigais draugs. Weenu sauzot Knagi, otru Grumbu,
tod weenu Trentelbergi un otru aksal Sikkiti, weens
paflaiks no anguma, otrs pamass, weenam labjas
goras, garas, atrari ap zela lauleem tä lä eelee-
buschä, wiss wini glauni gehrbuschees, wiss jautri
un libgumi, wiss weenlihdsigi gudri waj muuski —
lahdä weida schee staltee sehni mumis nesatwerami
cislhgo garan. Autoram scheit ja issmanas ar
desgan asprohtigu lihdsefli: isschekribas deht
minsch latram no teem it lä lentites pee-
sprausch schabdas jauki flanoschäc dewises, „lai
eet lä eedams, vazer zepuri smeetams, waj Lew ir
us leich? eesim!“ etc. (uras vahz sawa domu dsi-
lunia nu gan waikr noderetu warbuhi lahdam bra-
scham komijam, bet newis lotroju studentam), bet ic
tod lositoju garä wiss scheit tehti miglaini
sapluhst kopä un eewihstas beesä, twalkainä mah-
luti, is kura pa brihscham tikai pasib ahrä lahds
„glauns speekis, originela zigaru spize waj „tautisls“
fudrablkts wierna lauss“, schos rihtus Ed. G.
mumis apraksta ar dauds leelaku ruhpibu un weiksmi,
neda studentus paschus. Wispahrim ja peeshme, ka
muhsu literaturä rett, reti kur useesim pamatiigi zaur-
jomatus un nopeetni issstrahdatus tehlojumus, teit
mehs neredsam marmora statujas, las zirstas un
dailetas ar ihsta mahklenela abdomibu un dedsibu,
lam latas waibsts un muksulu sawillums buhtu
istaldinats dsihmi noteists un rafsturigi apsihmigs
(lä peem. Sudermana dramaas, Riellanda ro-
mani etc.); muhsu rafstneeli ja net us ahtru
rotu sawus tehlus is mista sneega, isrotä un

apsprausch tos ar lautsahdam „tautiskam“ ber
dewam un ari, fa rahdas, naw vahral noßam
schi, tad schee neweillee neega blahti drihs
sahl lust, isischahfst un sagahschas. Bet ta se
mehs sawa literuras avstata galmeno wehribu pe
greescham newis ahrejai formai, bet gan glesnoj
mos eetwertai idejai, tad ar teit pakawesimees druss
ilgok pee Ed. S. domu resulataem, sewischki wir
usstaleem par jounas pa-audhs peenahkumeem. Ga
wend leeta pehz wino nelokam spreduma „kopdfish
un satikschandas ar kreetneem heedreem un ne-afsta
schandas no fenu fenu studentu eerascham“; ba
tam wehl teek zeef xi peekodinats „karsti mihlet tel
wiju un tqutu“ un galu galu war ari „mehreni
loti mehreni nodarboees ar sinibu. Par scho „kop
dfishwi“ autors issatas ar vedsigni aifgrahbtibu u
weenmehr aifrahdo, fa ta „efot un paleekot no ne
ne-isslamli leela swara preessch wisa tahtala mu
scha“, bet zik ruhpigi ari mehs pehz tas Ed. S.
tehlojumos nemekletum, galu galu ta pastahw
kai nemitiga, omuligā dsershonā. Jautriba u
lihgsmiba war weenigi tifai rastees „pee lau
meestina“ un „kreetnee heedri“ sawu kreetnumu mu
weenigi aifrahda usfloschot un eedserot; pat tos meh
nelad nedabujam redset zitadi, fa tifai peedserch
nas stahwossli, waj ari ihfi preessch un pehz ta
Jaschaubas buhtu, zik tahta schi monotona, besg
liga schuhposchana waretu buht „labakà skola preess
wisa muhscha“, bet tad jou mums ja atmin, fa
wischli „dseedaßhana isglihtojot sirdi“ un dseeda
sche brihscheem teek tahtaa mehrā, fa pat „alus fa
grosijas pa galda wicju“. Bet pat neflatoees
wiju lihgimo dseedaßhanu, munis schi „kopdfish

Irahdas pahras weeniusiga un tuksha, nemas jau
nesvreeshot par to, zik taalu ta buhtu deriga un
Liju gados wehl it fewischki eeweblama. Tei-
gent lā: „eebaudit lausu sobrità alutina, atwilt
jaunu pubeli alus, beeschi tukshot sudrabkaltu wihna
lausu, dsert smagi, sehdet weesnizā pee alus glah-
ses, kumodē tam aissweenu atradās puspuidele fchnaba,
ne eet projem no alus galda“ un t. t. sche muh-
schigi atfahrtosas us latra sola, tee teit isswaediti pa-
wisan malam, it lā samihditas pudelu lorkas waj
opdeguschi vapirosu galj un wisas atfahstis, wezum-
wežas anekdotites, it lā pahrypluhdingtas ar soffah-
buscham alue meelem. „Senu fendas studentu era-
schas“ tad ari, protams, nam nelas zits, lā tikai
fadfeltejuschas avian wihtnes ap kopdijhwes alus
mužu, tas wisas harmonissi faistas weentgi ap dser-
fchanu. Peem. isralistism kahdu weetu is muhsu
gan ne apdahwinata, bet lo teesu jo slawenà raiſt-
neela Subsmina roſchojuma „Gremotaja jaunekle“,
kur tas mums wissgischali apstiprinaseez. „Rab
krusiehls bija usdserdamis par mas dsehiis, tad tam
„eetahra“, sinamu dseefunu dseedot, „viki“, t. i.
tam bij sem sinamäas dseemias fkanam us reisu
pilna glahse ja-iſuſſa. Dschra tas drusku mai-
rat, t. i. glahsi pa puſei pahri, atfol „viki“. Drihs
tanji nahžas weenam beedram pa „fursemnissi“ us-
dsert, t. i. pilnu glahsi lihds dibentam ist-hhot, ta
la nam ne „naga prowe“ palicuse eeffchā; drihs otram
dsert pa „widsemnissi“, t. i. us mala glahsi lihds puſei
nodiert, pee kam it ihosichti nahžis gruhti ihstu mehru
eeiuret „Sehnam“ aridsan jorunà. Un pee kam it aifal
jo gruhti „wezajsem brahleem“ pa prahtam istopt.
Menà tu par dauds — „viki“; runà par mas waj

zeet klusu — „pikis“." Drihs tew usfauz: „Kru
dehl, tu tagab runā par gudri!" drihs atla
„Senduki, tu runā aplam!" Un satru reisi us tan
par sodu „pikis". — Wahrdu salot, dari so dari
dams, „pikis us pikis". Eb. S. ussīhmejumos starp senuse
nām studentu eerascham īateelam stingru noteikumu,
wezakam studentam wifadā finā arwēnu ja-israhb
gudrakam par jounalo, bet ari jau zitur ne, kā
„pee alus galda", kur veem. issaka til dīsībo
migi asprāhtigu jautajumu: „Kadehl tew degun
naw isaudsis garaks?", un teescham behdiga ūhī
la pat tamīhdīga atjautiba kahdreib aptruht
Wehl teek usstahdīts jo swarigs nolisums, sa „peh
lomersa" jagut ne-isgehrbuschamees, jo tas ezo
„burschikosi"; bes tam wehl kahds jautrs, un tomē
nopeeins students zenschas ūhini laimīgā kopsdfīhī
eewest kahdu ūhētigu wahzu studentu eeraschu „ris
wet salamanderi" pee kam esot jaunā ūhīschīka ja
swariga dseršanas formula latīnu walodā.

Naw so zeret, ka dseršanas formulas māh
zotees ari waretu laiks atlīst, kur nodarbotees a
finatni. Autors gan viens leeligi pāwehīta, ū
schīni universitates pilsehīta latīsu ūhīmanis pro
konjuget „amo", bet deesgan haisīgi klusē par ūhī
lihgīmo beedru ūgħihibas ūħawwolli. Nekur ūhī
ne-atradīsim ne masalas ūhīmies no tam, sa no
bidas ūhībai ar meesu un dweħfeli, lai dabuhi
atbildi us wiſeem mozoscheem, fareschqiteem proble
meem, lai iżżejkos no ūhī ūisspreedumu walgeem
lai nolratot no kahjam pihschlus un aistreezot mi
latino metoħiġi ar ūħħad dedħib u ūzżejjeb zell
is-piċċiwa, materialistiām finatnem almeni
almena, piħlari pee piħlara ūf-jaunu, stalti . . .

„Kuersch no mums,” aifgrahbti issauzas augš-
nineaīs danu rākstneeks, „now kwehloscheem ūla-
ieneem luhkojees us ūnatnes wareno ūhru!
Waj tu atmini wehl, kā ūsule wareja wašaras
krabščumā meerigt ūtarot vār ūemi: tu ūneredseji
ne pukes, ne mahkonus, ne awotus; dſihwes dſih-
ras wareja tem garecm ūdot, tās nemodinaja tawās
jounās aſinīs neskhdū ūapnainu ilgoſchonos; pat
dſimtene bij tem ūahlu; waj tu atmini wehl?
Un waj tu atmini wehl, kā wiss noslehgits
un noſtiprinats kā grahmatas dſeltejuſchām
lapam ūwā gorā ūrahſčni, ūlaidi iſzehlās, it
lā mahkſlas ūdarbs ūtilai us ūewi atbalſtida-
meez, un wiss tas bij ūaws ūifos ūhluimos un
 ūaws gars mita un waldija tur wičzaur.” — Ed.
S. ūhgsmee beedri ūehd meerigt pa to ūailu ūee
 ūawām „meestina ūannam”, ūſdſeed ūmuligi ūautas
dſeesmu „par ūeezeem ūaula ūashozineem” un
pa ūeilei filoſofiski ūeprāſos ūeens ūiram: „Radehſ
tem ūeguns now ūaudſis ūaraks?”, kur ūeemehrī-
gal buhtu ūrofis: „Radehſ ūem ūauſis now ūauguſchās
 ūaraks?” ūeentgās ūuhpes ūhnt ūauļā ūođſihwē ūir
 „ ūafoditais ūala ūſamens”, un ja tas ūeis ūobeigis,
 tad ūals ūisām ūaifeim ūor ūdeewas ūisai ūinibai;
 ja ori ūahds ūruſku ūatraf ūodarkojas, tad ari ūe-
 ūohdā ūinā ūawas ūiglihtibas deht, bet gan, ūal ū-
 ūai ūakal ūeguhru „diplomu”. Rā ūreetnee beedri
 ūaſchi ūatas us ūomu ūdewumu, to ūprahda ūam-
 ūihdsigi ūeizeeni: „ ūemēt ūlaſči ūeesto, tad ūabak
 ūeikhees ūiloſofija, wajaga ūreetni „ ūaift” ūun ūagirās
 ūo ūreetnu ūoſti”; ūil ūeeliſki ūahdam ūo ūineem
 ūrobijs ūefees us ūrahmatam, ūeezinot ūahds ūalts,
 ūa, tad ari ūas ūaini ūinā ūelasot ūun ūefudejot,

winsch toniehr stundam un deenam warot winsch
gan apluhkot, gan fahrtot; bet ir schim debfigam
jaunellim aileel mas laika „grabmatas apluhkot”,
jo winam jau jazenschos „kopdsjihwi ar beedreem
weizinat un darit patihlamu”.

Balgas apluhkosim wehl „tehwijas un tautas
mihlestibu”, lura teit pawisam aksal eeslehpusēs starp
alus vudelem un lura wi gresnali teit usplaunkst aksal
uskoschot un eedserot. „Tanteeschi” schee kreet-
nee beedri ir, protams, milsigi un it miss, so tee
dora, noteekas ihsti „tautiski”: laist ar fuhrmanem
risschim pa pilsehtu ir „tautiski”, „tautisks” ir wi hna
kaufs, „tautisks” ir lausa ihpaschneels un it fewischki
„tautiski” ir, kad winsch kreetni peedsebas! Tee-
scham zil omuliga, zil patihlama ir schi „tautas
mihlestiba”, zil nevaredsama labuna un svehtibas
mums atnes schee farstee „tanteeschi”, kad tee „pee
farlana alus un baltas fannas lihjumi
un stanigt pozet sawas balsis usdserdami
augstas laimes tehwu „semei”, maj wi hnu
dserot lura tautiskas runas, pusoblos we-
leem pantiineem is tautas dseesmam, peetem finomis
aksal, „jo neeshak lausu rafisko, jo smokas annai
isdodos”! Autors heigu belgas terstu kruju no-
jehbs, zil smetliga tamlihjina „tautas mihlestiba”,
un tamdeht ari steigsdus ar se visschu issmu mudi
aisrahda, la fahds no freeineem beedreem trahja ari
tautas gara mantas, fas nu gan deesia zil visschu
jams un leetberige durbs now, bet ir
winsch sawa labatas grabmatas galerm „peebas”, nu
rafisko, ta wehl nelod neljui parapjat pīsus, nu
nebujs ari la jaat nefud.

Blaibi bes tam schee lihgsmee studenti aifweenu
glaunt gebrbuschees teem „pehz jaunalas modes
smalci wasaras wirswahrki, moderna kruhschu kra-
wate lihdi ar spihdoschu adatu, jauni glasejas zimbi,
selta pengsnejs us degunu“), isneschanas teem weikla
un lawaleeci tee smalci un tadeht tad ori patihkomi
un eeredseti weest kairā fabeedribā, gan weesibās
bes, gan tāhdās ar damam. Tīlai kad wīni
pa eelom pastaiqojās, aifween atradās lau-
dis, kas teem goram eedami sawillās un it ne-
wilus lehra ar roku few pee valaascho, saldi sap-
nodami par sendin dsihwes wehram, t. t. noopeetnā
prosā runajot, kuri kahdreib no scheem „patihkameem
un eeredseteem jannelleem“ tīlasi reis warbūt lihds
asīnim veedaujū. Tīscham teit jobeidsas pat
mislatiwijslakai pazeetibai, jo autors it sā ar asu
pabtagu eezehrt laftaja sejā, kad pee tamlihdsigeem
meschonigeem, negehligeem maras barbeem tīlai saldi
pasmaida, ja pat papreezajās par to, ka šīs mihi-
loais heedris tīl waronigti stiprs! — Tahda,
luhs, esot pehz Ed. S. tchlojumeem muhsu janna
pa-oudse or soweem idealeem un zeribam, tābdi
muhsu radoni yahlamibā! — un tīl tēscham teit
jau ori luttojas dsiham rihtam presiā zaar wees-
niju logeem, peetwaikotās un dsehreeneent peelaisti-
tās istabās, tīlai teit jauna deena uenoshaē wis-
noopeem darbu, bet gan „atdusechanos pehz ko-
merca grubumem“! Un tamlihdsigeem jauntundsi-
mē. Tīlai onuragi godeem nolulas va angissolu
bīrja vālītē mērī, tā tīlai, tā tīlai ar leslām
mojām mojām bīrja vārī, tā tīlai tā tīlai neta-
nejot, tā tīlai vālītē mērī, freeim mērīmūt un
bīrja vālītē mērī tīlai tīlai tīlai tīlai tīlai tīlai

dsigā iehwijas mihlestibā sekmigi veelaut newaini-
gus loutirauš, muhsu Ed. S. ūlanti un lepni no-
sauz par „ihsteem XIX. gadu simtena studenteem“!
Leescham apbrihnojama pahrdrofchiba un nelau-
niba! Mehs pasihstom it labi un protom atwainot
jaunibas trakulibu un weeglyprahitbu, un tam-
deht wern ne domat negribam us wineem akmeni
mest, bet tad sahl jau pilnā nopeetnibā idealisiet
weenfahrfschu, pahrmehrigu schuhpibu, nostahbit
la paravga zeenigu, ja usdroschinas par tamlihdī-
geem zilwezineem, lohdus mums iehlo Ed. S., sa-
git, la tee dzenotees pēbz wisa, kas „Ilaists, dailis
un pateefs“, tad mums us wiestringrālo jaaprofesi.

Paluhkoomees wehl drusku, pa lahdeem zekeem
aifeet schee „staista, daila un pateefä“ zeenitaj
ar sameem glauneem sveekeem rokas un diplo-
meem labatas: wehlakä sadishwë tee eenem
„eewehrojamu stahwoekli“ un tiklihds ka tee atsal
Rigä hateelas, tee bes laweschanas weens otru uj-
aizina weesnizä „us brolastu“. Wahrdu salot, teil
mums parahdas muhsu omuliga, egoistisla burschu-
astja sawos pirmos, dauds apsolofchos dibglos un
Ed. S. pozetos lä winas pirmais, sirdigais truba-
dure! Naw ke schaubitees, ka tee smeljees no muhsu
lautineem papilnam cenahlumus, ka tee ihfä loikä tis-
beedribas pa augstingati par „runatojeem“ un tur-
malä dsihwë jo zeeschi peeskitees to vibru baran,
tas tagad jan gadu no gada ussprausch jew geetoli
galmä newihiuschoe, nevateesos laurus, tas gadu
no gada goda meelastos musital duhrot un fü-
jeem klaudhot ar wiénopeetnakäm sejom un muh-
schigi weeneemi un teemi paacheem wahrdeem slohjo
ka tee „tarfil mihlot setu lehwiu un tauhu“, ja

ar apbrihnojamu paschaisseegschanos usdseed sawstarveji weens otram „augstas latimes“ un tad patetam ari schinis swinigos brihschos atmin „arajinuš, no kureem wiss labums nahlot“, kas tautu wed pee labllahjibas.

Behgšim steigschus ahrā no schim omuligām telpam un zigoru duhmeem. Greesimees tagad pee muhsu eewebrōjamaka rassineeka Apfischu Jeila bā raschojumieem. Winam tuwojotees foli mums teek it lā klusaki un godblijqaki, jo teit muhsu preeschā stahjas ralstneels, kas pee jawa fwarigā darba lehrees ar wisdsibako nopeetnibu, is fura fazereju-meem wiegaran atspihd bagatas moh!sleneela dahanas. Gan teesa, wina raschojumieem truhst frauja, orweenu wehl pee-augoscha dramatisma, tehlojumi muhsu azim ne=aislido garam nepahrrautā wirkne, zeefchi weens otrā salstīti, darbiba newirsaš us preeschu aiseeniga, ne.atturamā attihstibā; tehlojamo dīshwi autors eetwer leeliskā glesnā, nozehrt tad stahsta pamedeenu, pehz lahda laikmeta nozel apsegu no zitas gleskas, kur redsamas virmak jau ralsturotās personas tahdā weidā, lahdejadi tos pahrwehrtufe winu tahlakā dīshwe un aisezejušcha laikmeta eespaidi, pehz tam autors rahda aikas tah-laku ainu tahdā paschā lahrtā, — bet par to zil dīshwas un pateesas schis glesnas, ar lahdu ruhpibu un weiksmi iſſtrabdati un iſgludinatī wiesmalokē ūhlumi! Ap schim bildem, scheem ſlatteem is pateesas, realas dīshwe, kuri mums ne-ihschhami eesveeschas atminā Noſischu Jeſobs apwijit lā tumſchakas efeja wirknes, warenus, leelissus labas nozehlojumuš, kuri wehl pawairo babujamo eespaidi un wehl dīſlāt ūviano ūſlātā gatu; ih-

suma deht isralstam sbelt peem. dabas aprakstu
tehlojumā „No masām deenam”, sur palaidna dehli
·slepus well nespēzīgo tehwi us nabagmohju:
„Wehīsch pulsā no deenwideem, smagi grubti.
Mihlstaits sneegs plakdams plok sev lāhjam, rīb,
patiht warbuht — wiķa wairš naw. Tumschpe-
leki, gandrihs melni māhoni lehni wirsas us preetschu
— wiñi tihri lā veesmirkuschi, lā wellt welam.
Wehīsch wiāus gandrihs ne dsihdams netvar pa-
dsu us preetschu; bet lat tomehr nepalisku wineem
upasschā, wiñsch lāhgeem atuem elpu un tab no
jauna fahl puhst ar wiñu spēhku. Waren smagi
wiñsch gāudo va bītsi, wizinadams lolanos behr-
sus, un raud lā raudadams eglu slapajos saros.
— Waj esti labi nollauſijees tohdā rubens wehī-
schallkonā? Luhk, wiñā llaufotees, juhiees firdi til
tulisch, til kails — lā rubens meschs. Ko tew wehl
zeret, ko gaibit — luhk wiñs jau pa-eet un iñnihft!
Wiñs preeks, wiñs firdslihgsmiba tew pasikuse tur,
sur pawasara lapas un feedi . . . Bet mehīsch schalz
schalldams — un fazel wehl leelasas tomas mōlos!
Apfeschu ūelaba raschojumos meha weli melle-
sim nebz lihgsmas, plaschas isdsiħwes sposchalds ap-
rindas, nesur teit ne-atradisim raibu, mirdsoschu
puhli waj trofschnainas lauschu druksmas, nejastapfin
teit ori fareschgitus konfliktus, duschdaschadeem zīhni-
neem bagatu dwehseles dsiħwi, ast prelin stāhwoſchus
dramatiskus moiimus, krei aschi jauktos un krustatos.
Schis rafšneets tehlo mums semalo laufan men-
lahisco, bet jo smago dsiħbi, wiñsch tñem if tāg-
dimi waj trihs tehnus un jelo tecm wiñu iżiegħu-
ligā, neslument bagatā māhīschā: „Io — Hixx id-
għojo, to żelju waħda, ta-żelja minnha bixx u m-

gauschas asarinas!" Sawā pehdejā glesnā autors
mums beeshi ween rahda, kur rimusēs fcho sadsh-
wes wahrgūtu dsihwes gaita: tur pazelas nupat
la aismests kaps, mitrās īmīlis eespraufts ween-
ahrshs kola frusts bes usräfsta, un ar fahvem mehs-
juhtam, la drīhs ween schis welenas vahrsels ne-
sahles, la weensahrschā veeminas sihme negaisu
wehīrās fatrines un noluhis un wehījī tilai gau-
bos ap weentuto kapa kopinu, kur duhs nu mozel-
lis, kas sawā dsihwē lehjis osīns sveebrus tilai
zitu labumā, kas dsihīs un wojais tilai zitu deht,
na tadeht ari lagad til astahis un aismirfs! Ap-
fischu Jelaba sazerejumeem til teescham veemiht no
mina pascha til dauds minetas swanu slanač, til
pat zaurspeedigas un satreezoschas, bet tam newa-
jodjetu vis mums nahwes meeru un muhschigu dušu
sludinat, bet gan moschanos us barbibu, zenfigu dsihwī
fcho nospeesto lautnu labā; wina dsejā fchalz ar-
weenu īwehīrītu wehsma, kur koli mums ūkleet flu-
fakti un rahmaki losamees, kur rasa leekas ilgali
mirdsam un laistamees us sahlu steebreem, kur pat
mahkonishi rahdas lehnaki klejojam silā plaschumā,
kur visu dabu it lā haista sawads meers, un wina
nelaimē un wahjiba ari ir ta (lā to turpmak re-
biešum), ka wiash pagalani aismirfs darba deenu
swaru un nosihni.

Un tomehr, ja nemam rokā Apfischu Jelaba
beidsamo raschojumu „U s p i l s e h t u”, tad gaischi
redsam, la formas un satura finā schis sazerejums
nelihdsinas agraleem, la rakstneeka roka teit it lā
noguruse un sahkuse nedrošchi drebet, raksta wilzeeni
moirs naw til zeeti un noteikti, un iibri leekas, la
salmiti teit pamasmā issahfsi. Rasturojumi teit

bahlgani un neffaibri, dauds tehlu oflahrtojas is agroakeem stahsteem: un schim, ka leekas, til bagatam rafslneelam jakerae pat vee triwiali noleeloteem ika- teem (peem. wezas zeenmahtes sunischu un laki, Wahr- pina teatra apmellejums etc.). Bitkahrt til sawabais, sebrigais humors nelur wairs neparahdas; un ja au- tors usgreesch wezum wezo jozini par drehbju pahrmal- nischau, tad raums paleek tilpat ne-omuligi, it ka- lad redsetum winu paschu sweschâ, winam nemas nepeederigâ usiwalkâ. Is fazerejuma arweenu stan- ahra pascha rafslneeka slata, pamahzosha balss; teh- lotajs telt wairs ne-eet paistohwigi un broschi sawu gaitu, het weenmehr atbalstas us moralisetaja krukeem, winsch nelaus wairs salu logissam, vareisam fa- karam runat par fewi un weenmehr paraksta teem apafschâ sawu spreedumu, ta peem. „lo zilwels sebijot, lo winsch ori plaujot“. It pahsteigli jau- tajam, kahda gan eemesla deht warenas rafslneeka dahwanas telt nobahlejuschas, samdeht gan tilai reti, rett schint raschojumâ wehl usleesmo talants, it ka pel- neem apbehrita ogle isdseestoschâ vgunskurâ, un mums ja atbild, ka scho spehjigo rafslneelu nospre- duse wifai muhsu literaturai peemiktoschâ Iusta, — plafchatu, viogresiwu ideju truhkums. Mehginosim- dsitaki analiset paschu raschojumu, sur lab jo gai- schi opstiprinates nupat issazitats spreedumis; telt mehs it slaidri ismarismi, ka autors, nela nejebg- dams no warenajeem faiunnezziseem lizumeem, groja un stumda noteblojamo bishwi pehz sawam isdomini un, nesvehdams atraft salu ihstenio zehloni, meertiga gora nemas los pilnigi noleegti. Alofischu Gelabs mums gribejis telt jo bishwi tehlot, laibi bsinuli pamudinalauvis astaht sawas tehnu mahjeg un lajut

mellet swefchaitnē, pilsehtā. It pareisi winsch uskehris, la weens no tāhdeem eemelleem waretu buht semkopju nevanesami smogais darbs: „... faule dedsīnat dedsīna; gruhti tāhdā laikā lustekes, ne tad wehl strahdat. Gweedri winam aumalam libst no veeres un waigeem, krels flaujsch lā mehrzets. Ne rehsmīna ne- upuhsch, kas leelo karstumu dauds mas sifinatu“. Un tablat: „drihs ari rudeas atnahza. Linu willschana is mahrka un kulschana naw patihamakee semes harbi. Nihts ir aufs. Salna wehl balta wiaplahrt. Wahrjisch trihze bams laisches mohkā, lai pa deenu pehdejos linus paretu iswillst un isslaht. Kas teem tur pilsehtā, — tee sehsch filtumā un sausumā, bet tu issalees an ismirzees“. Alofischu Jekabam buhtu bes tam wehl bijis ja-aishrahdā, lai semkopis nelad newar repreefsch paredset fawa darba auglus, la winsch weenmehr pastahwigā, nenostratamā atlarihbā no das, lā to peem. kahdā weetā mums tehlo pasihstamais krewu rakstneeks Gleeks Uspenskis. „Ar nelofamu zeestirdibu daba moza winu ne tikat deenu, nedeku, bet diwi trihs mehneschus no weetas, moza winu latru minuti, latru - selundi, tam draudesdama ar badu un truhkumu, moža un klusē pee tam... Katri deenu bes jebkahdas lihdszee- libas ta sola winam leetu un raschu; no rihta sahleahlees mohkoni, wellas puhleem pa dehest, lopojas un jabeesejas tumschos mutulos, sola tam laimi un labllahjibū... Mums majadsetu buht schi semnecina weetā, lai isprastum scho pilnigi fisisko kahri pebz scheeni mahloneem, ūda dehest miruma, lai isprastum wina mokas un kaislīgo usmānibū pret scheem vībescheem. Lūht, beidzot sahle

mahkonī ; eltees un kustetees, debess wišgarām poħr-segtā no wineem, jau duzina un sibina, wiſs lsdwesch mitrumu ; ſonneels pat ſawā mutē juht ſcho flap-jumu, flapjūt un twihlft pehz ta — bet neka ! Negaiſſ ſiſwelkas ! Wiſch faſchkeina putellus, fa-wilno noſaltuſcho ſehju un pahreet, nomesdamis trihs waj iſchetras ſmagas leetus piles." — Bet pat neſſatotees uſ wiſam ſchām molam un grub-tibam, ſenkovja darbs mairs ne-ātmalſojas un ſem-kopis nebuht neplauj walrs io, lo wiſch ſehi ; „te-tu iſmozeed zouru gadu, waiga ſweedros, un tatschu gada galā truhlfst waj nu rentes waj ari falpeem ; ſlaidri war redſet, la ar wiſu leelo puhiāu nekas ween ne-iſnahk, ja wiſu gribi eedſiht no ſemis." Leekas, la ſhee eemelij ween jau buhiu deesgan peeteetofhi, lai laudis moſtos dſihfhandſ pehz dro-ſhalo, ne-ātlařigala ſtahwolla ; ſlaidri iſredſams, la newiš paſchu eegribas, bet gan nepeeluhdſamee ekonomiſker auaſtahlli aifpluhdina laudis prom no dſiuitenes. Bet Apſiſchu Želabs teit uſ reiſ apdo-majas un nereds mairs ſchini nemiličā kustibā un ſteidſibā zita it neka, la tilai grebzīgas un paſouli-gas domas, un ſahk tamdeht ſhos aifgahjejuſ bahrgi norahk. „Woj wineem truhlfst darba, waj darba ſwehiibaſ ? Paldees Deewam, — lai latra ſweedri tē-wehl tilki ſwehtiti ! — ta Deewa apſwehittem dſih-wot lihds paſcham muhſcha galam — ai, laimige muhſcha, — lo zilwels wehl war wairak ſahrot ?" ta muhſu autors duſmigi baras un galigi aifmirst ſawus agralos iſteizeenus. Zilwelam ja buht tilai kreetnam un deerbiſigam, gan iad jau wiſs ſelme-fees, ta filoſoſe Apſiſchu Želabs, un dſihwe, la to wiſch munis ſawā ſtahta tehlo, ari paſlaufigi pre-

lejas schai jauli slanofchais formulai. Tä, suhl,
Wahrpinam, lamehr tas naw padeweess pahrlleezi-
gen mantas lahrisai, „pelsa atlidsina däru un
puhliku un atmet ari lahdus dolu atlumam“; bet
tillids la tas sahl prahstot, kā waretu bagatibu
brisksakā zetā atsneigt, un sahl wairak heedrotees ar
lahdu ismanigu, blehdigu weikalneeku Bumburi,
„mahja atdseest agrakais weenprahibas, freeknibas
un deewbijihas gars“ un wetkals ari tuhlit negrib
wairs plauki un virzeji pamasm atrausas, kaut gan
galwenais eekiesls teit ratschu weenigi tas, ka „wirsch
newar prezzi dot til lehti kā leelās bodes“. Gribot
negribot, it pamastinam Wahrpinsch teel parvedi-
nats us domam, „laimi“ eeguht netaisneem libdsel-
leem: lat waretu wairak pelsas samantot, winsch
mehgina par lehtu naudu redabuhi sagtas prezies,
— un nu ari wairs ilgal neleel us sewi gaibit pel-
nitas fobs! Tumscha rudena naiks, bosnijas pull-
stens fit us mata diwpadsmiit, aptumfchotā zilwela
firdi peepeschi atmosfas firbsapsina, sehtā eeleen diwi
tumschi tehli, un tuhlit ari atslan polizistu halsis
(viss norit til lahrigli, kā Steffenhagena kalendara
stablos“!). Beetumā Wahrpinsch par leelu preelu
muhsu autorom sahl pamatigi pahrmellet un pahr-
baudit sawu pasauligo firdi un nahk vee svehtigas
otsibchanas, ka „bagatiba, weegla dsihwe naw ih-
sena laime, bet likai azu apmahntschana“. No zee-
huma issaists winsch ar sagraustu, iaisnotu garu
pahebrauz sawā agrakā dsimtene, wīsa spāra sahl
lasit un dseedat no wežas pahtaru grahmatas“, un
schee puhlini tam ari bagatigi teek atlidsinatl: Ap-
sischu Jelabs tam veesuhta freeku un godigu sinolu,
kas nopehrl mahjas un atbod tās Wahrpinam us

renti, un nemas nafw wairs ko schaubitees, la barbs tagab nebulhs til smagd, labiba bagatigi augs un isleeter fweedri pahrpilnam atmalsasees, las stobsta eesahkumd, kamehr Wahrpinsch lachwas ar grebzi-gam domam, nekahda sinā newareja un nedrihlesteja notiktees. Bes tam Wahrpina usmusinatajs lhdjs ar sawu wilstigo seewu teek aridsan peemelsets up taifna soda un mihlee lasitazi war ar apmeerinojy firdi listees pec dusas, jo-nu tafchu gaischi redsams, ko zilwels sebj, to winsch ari plauj. — Schehl ptees, la reola ikdeenischkiba til apbrihnojami magrosas pebz tamlihdsigam jaulkam pamahzibam un sawā stuhrgealwigā, apzeetinata prahda eet pawisham zitu gaitu: pateesa dsihwē zilwels zeetuma seenas wehl wairak tisot eegrinst launos nodomos, un ari tas warbuht deesin la buhtu atgreeses, deesin zil gaudigi dseedatu is sawas wezas grahmatas, reti, reti gan tam rasees til wehligi swaini, til kreetni un turigi snoti; pa leelalai datai tas, pasudinats no saweem lhdjszllweleem, ne-atradis wairs til weegli godigu, eenefigu dacbu un sadishwes apstahlli to tahda sinā pamasham bihdis tuwat neglahbjamam postam un nabadsibai. Merunojim jau neso plashali par to, la tawlihdsigt falti, luc pahrtizis, eedsihwojees faimneels pahrzetas us pil-heitu lai tur sawu laimi nodibinatu, dsihwē fastopami deesgan reti; pamatiqaks ralstineels bahtu wisadā sinā eewe hrojis, la laisni nabadsigalee semturi dadas sweschatne, tadeht la nespeli wairs kouluret ar turigaleeu: wini neespeestl ahtrasi un ne-isdewigalā brihdi pahrbet sawu labibu, Janus tihrumus tec nespeli veenahzigi usslabet un ruhpigi apstrahhat, masais Skahdneelu slatis lawe tos

Iaulu darbus pastieigt ihstā laikā, sawā truhzibā tee
nespehj eegahdatees maschinas, kas wineem falm-
neezibā eenestu dauds aistaupijumi u. t. t. Bes-
tum jasin, ka maschinas tatschu prasa dauds masak
darba spehlu, ka tadeht wišgaram pee mums sah
ju lihgt algodschus weenigi wosaras darba laikam
an ka tahdā sīnā pamašam teek brihwā arweenu
lečlaks darba roku slaitis, kuram pelna tatschu gri-
hot negribot ſameklē fwefchatnē. Schis fakti ween jau
mums ne-apgphschami leezina, ka tagadejās ſadſih-
nes ekonomiflee liliumi atzehluschi wahrius un ee-
liusches arī muhsu weentulās fehtās, ka arī pee
mums ne-apturami arweenu wairak iſdsitinojas
plaisma starp vohrtifuscheem un truhzigeem.

Greesiſmees tagab aikas atpalat pee Apfischn
Jelaba, kas ar sawu nelaimigo wezo grahmatu rolā
nelahdi mums neſpehj iſſlaidrot, kur zehlusē ſchi
ne-apklusinamā dſihſchandas pehz weeglakas dſihwes,
I a m d e h t tad ihsti gan til drudſigi trauz pehz
bagatibas? Naw tatschu nemas domajamis, ka til
veepeschti ſchi wehlefchandas eedegtoſ veenā weenigā
ilwelā, kā to mums autors rahda pee Wahrpina
un tad arī nodſiſtu aikas til meerigi bes jebkahdam
laitigām paleekam; naw peenemamis, ka ſchis greh-
zigās un poſaultigās domas newilus eelidotu weena
ilwesa dwehſelē, lat to paſrbanditu, ka zilwels weenigi
ar ſamas laiſnas gribas veepalihdsibu warenu apſlahpet
ſchis laundā eelahrroſchanas un tahdā sīnā pats ar
ſawu ſpehlu nobibinat ſawu likteni. Zilwels ir
zeefchi, ne-aidalonii fa-audſis ar ahrpaſauli; „lih-
dſigl ſeelas upēc milirem,” ſaka Tēns, „katram no
mums poſcham peesdylti ſama neeziņa miſiſchandas
ar preeſchhu un ſatres no mums ſazel druslu trolſui

plashā wispahtas strāumē; bet niehs ejam us preelshu tilai lopā ar ziteem un lusdamees tilai sem winu swara u. treezeneem." To galu galā sahbreis aishst art Apfīschu Jekabs un sloidri is-sakas, ta zilwels pret pascha gribu padots ahrejo eespaids warai. Leħlojumos „No wijsam deenam“ un „Wasuduschais dehls“ ralstneeks munis jo fatriszinischhi aprahda, zil bresmigā meħrab nevareiso, libħi egolstisla garā wadita audsinachana faktroptu un laboja jau wijsgrakħ jaunħab behrha dweħxelt, un la tas jau tad, kur tas pats nela nefspejji pahrredset un noschikt, teek ne-atgħiesħami uswadits us-netikumu teku. It pirmos skolas gadis par scheem seħneem jaħala, ta „teit wijs pubbliċh wieħiġ, wijs feeds ir labpu fa-ebħi, te aqglu neżer“, un ja ari tas fayratiga skolotaja wadibā zil nezix buktu lelkam un grojamis, tad „mabjäss tos no wijsam pu-sem apnem parastex bsiż-żejjew weħji, no maħtest un ns zitu pużes, un tee alliħd atkal pamašam weż-żejjeb peħdās“. Autors pats singri palata, „la winu ne-epprezzinischais bsiż-żejjew jelfi jau ill iahl nospraudits, la to skaidri war pahrredset“ un tomeħr pa-briħscham atkal wijsch aismirris wijsu un nojoda schos nihlutus nepeeluħdsam ħabrgumi. Gan teesa, schos noſħeħlojumos wajsantus un fstrandainos palidaus peħi winu gruhjas nahwex Apfīschu Jekabs jeetsej bigi ne-aprot aħepus kapseħtas is-hoga starpnahiem un dad scheem, wijsch libħażżeettig tos opplabda waj-paxha lojħaka weejid, raud pàr wiċċem karissi asfarad, bet sawi aprob dheri kien wijsch ne-war neżester, teem ruħgħi neħażju qiegħi wijsch wieħiġ, it kien ar tibħha qiegħi iż-żejt kien miflu. — Ja, bet tomeħr kur ied atkal raddi khali aut sin-

Ichanat til famaitujoschs, nelaimigs wirseens, lamdeht Ichis mahtes nesinaja nelo zitu sawiem hebreneem mahsit, ta tilat sweschhu mantu veesawinat, tihschu prahiu melot, zeerisrdigi eet garam sawtuvala nelaimei, lamdeht par wisdam leetom tas publas sawiem lutellischeem sagabdat weeglalu dsihwi ?? Tas passukinaaja un peespeeda us tam seenigi materiales apstahki : winu svhrc un ehnu vilnd dsihwe, schinis „asafotos dublos“ newar usplault poschaisleregschandas im tuvalu mihlestibas feedi, tur wolda til nabadistsa un tumtsba ismischana un weidi, nopushtas un lobs, un lai zil gudras pamazibas, tas nelad nevahrwared teit egoismu, wegalu nezeenihu, netlllbk ! Wainojama teit dsihwe un ne winas nelaimige upuri.

Un heigas webi poscham Apstehu Jekabam atlal ja atsihst, ta dsihwe vate teit roda egoismu un weena jilmela spehks newar saloust sadsihmes apstahkus un it ta Vileamam, kas isqatja nolahdet Israela zittis, ta ari winam pret pascha gribu jaswehri schee laudis ar wisdistsalo swehtischani. „Bagatos rados“ mehs redsam kreetuue, darbigus lautinus, kas mozas ne opniluschi un nenogurufchi un tomehr winu puhlini neteek vis svehttil un netikus teem zkas rubgtums pret wiheem teem, „lam deenischkas maises deht nebij jalej til subri swedri, nebij jadsihwo weenabs ruises un weenabs publes, ta wineem“. Un schaids issteepitas, fastiobdatas rotas Apeliqui Jelobs gan ne-eemet oustu alment, het sluding „pa ieciu, Igoiu, Pejetibu un ijeru“! Un ta mehs fastopaut mihsta gata jyve lautius, kas siakdajuschi un publejuschees deenam un naliue gabeem un godu besmitteem ! „Aizis wejas, is-

Ahluſchās, gandrihs neredfigas, raugas ar ſahvem un ſchehlumu. Lā lihdszeelibaſ luhgdamās; ſejā grum-
baſ, dſtas un ojus, lā liſtena bahrgee rafſti, —
trihzoſchās, wezjas galwas un legiſchi rokās, lā
ſhee wezifchi jawā ſeptitā gabu deſmitā neſpehzigem
ſokeem welkas uſ nabagmahu!"

Un Aroſchu Zefabs! Wünsch neſin zitadi ſcho
launumu nowehrſi, lā tilai ſreet augſchā torni un
wiſeem ſpehkeem raut wareno ſwanu, lā ſkan un
ſauz „mihlejat, mihlejat! eſat brahki!" Wünsch
paſs ſaka, lo, „nabadsiba eſot fabpigs trums pee
ziļwezes meeſam, lā ſendeenam ſabvejīs un ſirute-
jīs, bet wehl neſadſijis, lā ſabp un oſino wehl tagad",
— un tomehr ſcho breeimigo, tſchuhblaino wahti wünsch
grib it lā weenkahrschu traipeli noſlauzit ar ſawu
labdaribas luvatu! Nē, ta dſeedejama zitadeem
lihdsfelkeem! „Ir lā augtols ſā ſchehſirdiba," ſaka
dſti religioſais Henrijs Dſchordſchē, „lā ſeelaſs lā
labdariba: pate taifniba praſa no muņu, lai niehs
wiſi ſcho nelaimi iſnibzinatum. To praſa taifniba,
lā ſow noleedſama un oſſdſenama."

Muhsu gaduſimtenis it ſā wünsch milſis leik-
ſniā gulſtas ſtigas malā, pa ſuru ja-eet latram aif
nezik noveetnakam domatajam, un uſbod ſcho paſchu
ſmago, ſares higitto mihiſlu; latrē, lā negrib waj
neſpehji winu atriſnat, teek ſoploſite un no-
gahſis besdibena aifā. Un literaturā, ja ta grib
diſhwot, ari ja parahdas ſcha problema minejuſteem...

LATVIJAS NACIONALĀ BIBLIOTEKA

0303021771

8,-